‘मजदुर’
विज्ञापन शाखा
कमलविनायक, नगांचा, भक्तपुर-१०
फोन नं.: ०१-६६१९१०७
विज्ञापनको लागि
Viber No.: 9744424465
Gmail:
majdurdailybigyapan@gmail.com
मजदुर
The Worker Daily दैनिक

भ.पुजि.प्र.का.द.नं. २६/२०५५/५६
भ.पु.जि.हु.का.द.नं. २/०७०/७१

मजदुर

The Worker Daily दैनिक
Website : www.onlinemajdoor.com

मौसमजन्य स्वास्थ्य समस्याबाट सुरक्षित बनौं

- नियमित रुपमा साबुन पानीले हात धुने बानी बसालौं,
- स्वच्छ पानी र ताजा तथा पोषणयुक्त खाना खाऔं,
- खोक्दा वा हाछ्युँ गर्दा मुख-नाक छोपौं,
- घर तथा वरपरको वातावरण सफा र स्वच्छ राखौं,
- ज्वरो, रुघाखोकी वा अन्य लक्षण देखिए तुरुन्त स्वास्थ्य जाँच गराऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

★ वर्ष : २८ ★ अङ्क : २७१ ★ ने. सं. ११४६ कौला थ्व, दशमी ★ बुधबार ★ ४ कार्तिक, २०८३ ★ October 21, 2026, Wednesday ★ मूल्य रु. ५।- ★ पृष्ठ ८

अमेरिकी साम्राज्यवादको आक्रामक महत्त्वाकाङ्क्षाको सामना गर्ने क्युवाली जनताको दृढ सङ्कल्प

हवाना, २० अक्टोबर (ग्रान्मा) । संयुक्त राज्य अमेरिकी सरकारले क्युवामा नाकाबन्दी र ऊर्जा घेराबन्दीको विनाशकारी प्रभाव लुकाउन आफ्नो प्रयास जारी राखेको छ ।

अमेरिकी साम्राज्यवाद क्युवाली जनतालाई आफ्नो वशमा पार्ने प्रयासमा निरन्तर लागिरहेको छ । यस प्रयासमा यसको ‘कूटनीतिक’ उपकरणहरू सधैँ जस्तै छन्: धम्की, दबाब र सत्यलाई विकृत गर्ने घृणा अभियानहरू । क्युवा चुपचाप बसे वा संसारले यी निन्दा गर्नेहरूको वास्तविक प्रकृति थाहा नपाएझैँ सोमबारका घटनाहरू आक्रामकताको यस मार्गमा जारी रह्यो । फ्लोरिडाका महान्यायाधिवक्ता जेम्स उथमेयरले क्युवाली क्रान्तिका नेता सेनाका जनरल राउल क्यास्ट्रो रुजलाई पक्राउ गर्न वारेन्ट जारी गरेका छन् ।

कथित आरोपहरूको लागि तिनीहरूले फेब्रुअरी २४, १९९६ मा क्युवाको हवाई क्षेत्र उल्लङ्घन गर्ने दुईवटा साना विमानहरूलाई खसालेको आधारमा संयुक्त राज्यको न्याय विभागले गत मेमा जारी गरेको जालसाजी आरोपलाई पुन: प्रयोग गरे ।

निन्दनीय कार्यलाई क्युवाली कम्युनिष्ट पार्टीको केन्द्रीय समितिका प्रथम सचिव र समाजवादी गणतन्त्र क्युवाका अध्यक्ष, मिगुएल डियाज-क्यानेल बर्मुडेजले ‘चुनावको पृष्ठभूमिसहितको दयनीय मियामी सर्कस’ भनेर वर्णन गर्नुभएको थियो ।

कुख्यात आरोपको “कानुनी अर्थ छैन, धेरै कम कुनै व्यावहारिक अर्थ छैन । राउल राउल हुन् र उनको छविको हरेक अपमानको सामना गर्दा उनीहरूले क्रान्तिको रक्षा गर्न जनताको दृढ सङ्कल्प सधैँ भेट्टाउनेछन्,” उहाँले जोड दिनुभयो ।

उहाँले थप जोड दिनुभयो “राउल र क्युवाविरुद्ध क्युवाविरोधी राजनीतिज्ञहरूद्वारा आयोजित यो कानुनी चाल निन्दायोग्य छ ।” उहाँले अगाडि भन्नुभयो, “यो तिनीहरूको आक्रामक उद्दण्डताको अंश हो र नाकाबन्दी र हाम्रा मानिसहरूविरुद्ध सामूहिक दण्डको औचित्य प्रमाणित गर्ने असफल प्रयासहरूको प्रतिक्रियाको रूपमा काम गर्दछ ।”

राष्ट्रिय सार्वभौमसत्ताविरुद्धको कार्य भइरहेको बेला, संयुक्त राष्ट्र सङ्घका ह्वाइट हाउसका कूटनीतिज्ञहरूले त्यो बहुपक्षीय स्थानलाई क्युवाविरोधी प्रदर्शनमा परिणत गरिरहेका थिए ।

संयुक्त राष्ट्र सङ्घमा एक बैठक बोलायो जहाँ उनीहरूले क्यारेबियन राष्ट्रलाई अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा एक्लो पार्ने प्रयास गर्न राजनीतिक जबरजस्ती र हेरफेरलाई हतियारको रूपमा प्रयोग गरे ।

बैठकमा सदस्य राष्ट्रहरूको सानो समूहका प्रतिनिधिहरू, अपराधमा दोषी ठहरिएका व्यक्तिहरू वा क्युवाली जनतामाझ मृत्यु र पीडाका लागि जिम्मेवार आतङ्कवादी सङ्गठनहरूसँग सम्बन्धित व्यक्तिहरू उपस्थित थिए । तिनीहरूमध्ये आतङ्कवादी ओर्लान्डो गुटेरेज बोरोनाट थिए जो आफै कुख्यात आतङ्कवादी र संस्थाहरूको राष्ट्रिय सूचीमा समावेश छन् ।

भिल्ला क्लाराको पानीमा फेब्रुअरी २५ मा सीमा रक्षक सेनाले निष्प्रभावी गरेको आतङ्कवादी घुसपैठको प्रयासमा संलग्न व्यक्तिहरूमध्ये उनी पनि एक हुन् । यस घटनासम्बन्धी उजुरी हिजो जारी गरिएको थियो, जसले यसको प्रकृतिलाई देशमा प्रत्यक्ष आक्रमणको रूपमा पुष्टि गर्दछ । यसमा सहभागी आतङ्ककारी र क्युवाली अधिकारीहरूले हिरासतमा लिएका अन्य व्यक्तिहरूको बयान समावेश गरेका छन् ।

देशको अवस्थाबारे उब्जिएका प्रश्न

- फ्रान्सका प्रमुख सहरहरूमा भएको हिंसात्मक प्रदर्शन, तोडफोड र लुटपाटको जिम्मेवारी लिँदै त्यहाँका गृहमन्त्री लरेन्ट नुनेजले दिएको राजीनामालाई राष्ट्रपति इम्मानुएल म्याक्रोले अस्वीकार गरे । नेपालमा गत वर्ष भदौ २३ गतेको उपद्रवको नैतिक जिम्मेवारी लिएर नेकाका तत्कालीन गृहमन्त्री रमेश लेखकले राजीनामा दिए । एमालेका तत्कालीन प्रम ओलीले उनको राजीनामा स्वीकृत गरे तर अर्को गृहमन्त्री नियुक्ति गरेनन् । भदौ २४ गते देशभरिझैँ आगजनी भएपछि ओली आफै सेनालाई राजीनामा बुझाएर बेपत्ता भए । देशको कार्यकारी पदमा बसेकाहरूले जनताको समस्या समाधान नगरेसम्म जनआन्दोलन नरोकिने यथार्थ बुझ्नु जरुरी छ । जनताका समस्या समाधान हुने एउटै उपाय उत्पादनका मुख्य मुख्य साधन र सेवा सामाजिकीकरण नै हो । यो यथार्थ नेपालका पुराना र नयाँ दुवै शासकहरूले कसरी बुझेनन् ? यो तथ्य युरोपले पनि बुझ्नुपर्ने होइन र ?
- पुँजीवादको विकाससँगै कच्चा सामान र जनशक्तिको आयात-निर्यात बढ्यो । यतिखेर फ्रान्समा आप्रवासीहरूको कारण आन्दोलन चर्किएको अमेरिकी राष्ट्रपति ट्रम्पको टिप्पणी सार्वजनिक भयो । त्यसो त युरोप र संरा अमरिकाको समृद्धिमा अफ्रिकी दासहरूको रगत र पसिना रहेको पनि सार्वजनिक भएकै हो ।
- गत वर्ष भदौ २३ र २४ गतेको उपद्रवपछि वरिष्ठ पत्रकार प्रतीक प्रधानले टिप्पणी गरे- “कतिपय जेनजी दाबी गरेकाहरू बहुदल पुन:स्थापनायता भ्रष्टाचार गरेर काठमाडौँमा घर जग्गा जोडेकाहरूका छोराछोरी हुन् ।” यो टिप्पणी त नेका, एमाले, तत्कालीन माओवादी र रास्वपासँगै तेर्सिएको होइन र ?

कार्की आयोगको प्रतिवेदनको सार सङ्क्षेप - १५०

२०८२ भदौ २३ र २४ गतेका घटना सम्बन्धमा नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल र राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका केही पदाधिकारीहरूका हकमा निजहरूका सम्बन्धित सेवासम्बन्धी कानुनबमोजिम कारबाही गर्नुपर्ने अवस्था देखिन आयो ।

कारबाही सिफारिश गरिएका नेपाल प्रहरीका पदाधिकारीहरू :

१) प्र.अ.म.नि. सिद्धिविक्रम शाह, नेपाल प्रहरी प्रधानकार्यालय, कार्य विभाग, अपरेसन प्रमुख, नक्साल काठमाडौँ ।

२) प्रहरी नायव महानिरीक्षक ओमबहादुर राना, तत्कालीन कार्यवाहक प्रमुख काठमाडौँ उपत्यका प्रहरी कार्यालय, रानीपोखरी, काठमाडौँ ।

३) तत्कालीन काठमाडौँ जिल्ला प्रहरी परिसर, कार्यालय प्रमुख हाल प्र.ना.म.नि. विश्व अधिकारी ।

४) काठमाडौँ उपत्यका प्रहरी कार्यालय रानीपोखरीमा तत्कालीन कार्यरत प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक दीप शमशेर ज.ब.रा. ।

५) प्रहरी उपरीक्षक ऋषिराम कँडेल, नेपाल प्रहरी विशेष कार्यदल, संसद् भवन ।

यी पदाधिकारीहरूको भदौ २३ र २४ गतेको घटना सम्बन्धमा विश्लेषण गर्दा निजहरूले कर्तव्यपालनामा देखाएको कमजोरी र निर्वाह गरेको भूमिकाका लागि निजहरूलाई कारबाहीको सिफारिश गर्नुपर्ने हुन आयो ।

२०८२ भदौ २३ र २४ गते जिम्मेवारीमा रहेका यी पदाधिकारीहरू आफ्नो कर्तव्यपालनमा चुकेका कारण माथि उल्लिखित पदाधिकारीहरूलाई प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा ९

बाँकी पृष्ठ २ मा

हार्दिक शुभकामना
विजया दशमी, शुभ दीपावली २०८३,
नेपाल संवत् ११४७ तथा छठ पर्व को पावन अवसरमा
समस्त ग्राहक महानुभाव, नेपाली दाजुभाइ,
दिदीबहिनी, शुभेच्छुक एवं शुभचिन्तकहरूमा सुख,
शान्ति तथा समृद्धिको कामनासहित
हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।
ग्रील दरबार रेस्टुरेन्ट एन्ड बार
कमलविनायक चोक, भक्तपुर
फोन.नं.: ०१-६६१०३९३, ९७४४४७२५९१

सांस्कृतिक पुच:को आयोजनामा शुभकामना आदानप्रदान तथा सांस्कृतिक र्‍याली

भक्तपुर, ३ कार्तिक। भक्तपुर वडा नं २ सांस्कृतिक पुच:को आयोजनामा मङ्गलबार विजया दशमीको अवसरमा शुभकामना आदानप्रदान तथा

सांस्कृतिक र्‍याली भयो।

वडा नं २ को ठुलो ब्यासीबाट सुरु भएको सांस्कृतिक र्‍याली बालाखु गणेश मन्दिर, दरबार स्क्वायर, खौमा, इताछेँ, इन्द्रायणी टुरिस्टबस पार्क,सानो ब्यासी हुँदै सहिद राजकुमार स्मृति पुस्तकालय प्राङ्गणमा समापन भएको थियो।

उक्त र्‍यालीमा नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सचिव प्रेम सुवालले पुर्खौंदेखि चल्दै आएको परम्परागत कला र संस्कृति बचाई यसको संरक्षण गर्नुपर्ने आवश्यकता औँल्याउनुभयो।

उहाँले भन्नुभयो, नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छेँ (रोहित) ले लेख्नुभएको 'सय वर्षपछिको भक्तपुर' को परिकल्पनाअनुसार भक्तपुर एउटा कला र संस्कृतिको सुन्दर सहर बन्ने परिकल्पनाबारे उल्लेख छ।

भक्तपुरको शैक्षिक नतिजा देशकै निम्ति उदाहरणीय भएको विचार व्यक्त गर्दै उहाँले यस्तो नतिजा आउनु जनताको परिश्रमको प्रतिफल भएको विचार राख्नुभयो। उहाँले साना तथा नयाँ पुस्तालाई नि:स्वार्थ रूपमा देश र समाजको सेवा गर्न सिकाउनुपर्ने आवश्यकता औँल्याउनुभयो।

उहाँले गत वर्ष भदौमा सिंहदरबार जलाउनेहरू देशघाती, विध्वंशकारी र अपराधी भएको स्पष्ट पार्नुभयो। देशमा महँगी बढेको र देश झन्झन् अधोगतितिर गइरहेको अवस्थाबाट जनता सचेत हुनुपर्ने उहाँले बताउनुभयो।

इताछेँमा भएको सभामा साबिक १५ वडाका वडाध्यक्ष रवीन्द्र खर्बुजाले देशमा करिब ५ करोड १८ लाख बराबरको १९ लाख तास भित्रिएर नेपाली पैसा बिदेसिएको बताउनुभयो। उहाँले दसैँ र तिहारमा तास नखेल्ने प्रतिबद्धता गर्नुपर्ने बरु नेपालको पर्यटन विकासमा टेवा पुर्‍याउनुपर्ने आवश्यकताबारे प्रकाश पार्नुभयो। उहाँले आज पनि ५ सयभन्दा बढी क्यान्सर पीडितहरू वृद्धि भइरहेको विषयमा चिन्तित हुनुपर्ने, अस्वस्थ भोजन त्यागनुपर्ने, शारीरिक व्यायामलाई कायम गरी सुर्तीजन्य मादक पदार्थ सेवन नगर्ने प्रतिबद्धता सबैले पालना गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

भक्तपुर नगरपालिकाका वडा नं २ का वडाध्यक्ष हरिप्रसाद बासुकलाले बजार भाउ बढिरहेको र न्यून वर्गका जनताको पक्षमा सरकारले केही नगरेका कारण यो सरकार जनताको नभएको उल्लेख गर्नुभयो। शिक्षा, स्वास्थ्य नि:शुल्क गर्छु भनी सरकारमा गएका नेताहरूले बाचा पूरा नगरेको उल्लेख गर्दै उहाँले वर्तमान सरकार पनि पुँजीवादी सरकार भएको बताउनुभयो।

ख्वप साकोस, भिन्तुना साकोस र लोकेश्वर साकोसका साथै वडाका विभिन्न सांस्कृतिक समूहहरूले सांस्कृतिक प्रस्तुतिहरू गरेको उक्त कार्यक्रममा समाजसेवी गणेशप्रसाद सुवाल, पुच:का सदस्य कृष्णप्रसाद सुवालले पनि बोल्नुभएको थियो। कार्यक्रम वडा नं २ सांस्कृतिक पुच:का अध्यक्ष रत्नकाजी नायभारीको सभापतित्वमा भएको थियो।

नेपाल कर्मचारी समाज भनपा-९ को शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम

भक्तपुर, ३ कार्तिक। नेपाल कर्मचारी समाज भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ९ समितिको आयोजनामा विजया दशमी, शुभ दीपावली तथा नेपाल संवत् ११४७ को उपलक्ष्यमा शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम सोमबार वडा कार्यालयको सभाकक्षमा सम्पन्न भयो।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय सदस्य एवम् भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ९ का वडाध्यक्ष रवीन्द्र ज्याख्वको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रम नेपाल कर्मचारी समाज भनपा-९ समितिका अध्यक्ष रामकृष्ण प्रजापतिको सभापतित्वमा भएको थियो।

कार्यक्रममा अतिथि ज्याख्वले कर्मचारीहरूबिच आपसी आत्मीयता, सद्भाव र सहकार्य बढाउन यस्ता कार्यक्रमले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बताउनुभयो। वडा नं. ९ भित्रका कर्मचारीहरूलाई एकताबद्ध गर्दै पेसागत जिम्मेवारी र अनुशासनका साथ समाज तथा जनताको सेवामा समर्पित हुनुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभयो।

उहाँले पेसागत सङ्गठनमा आबद्ध कर्मचारीहरूले आफ्नो पेसागत मर्यादा कायम राख्दै पार्टीको सिद्धान्त र विचारअनुरूप काम गर्नुपर्ने धारणा राख्नुभयो। प्रजातान्त्रिक व्यवस्थामा राजनीतिक आस्था र आबद्धताको महत्त्व रहने उल्लेख गर्दै समाजमा देखिएका विकृति, विसङ्गति र नयाँ पुस्तामा बढ्दै गएको मनोरञ्जनमुखी तथा व्यक्तिकेन्द्रित प्रवृत्तिबारे पार्टीले चिन्ता व्यक्त गर्दै आएको बताउनुभयो।

नेपाली समाजमा कुनै घटनाप्रति देखिने चासो छिट्टै सेलाउने प्रवृत्तिको चर्चा गर्दै ज्याख्वले सामाजिक परिवेशलाई गहिराइमा बुझ्न अध्ययन, विचार र निरन्तर राजनीतिक तथा सामाजिक गतिविधि आवश्यक रहेको बताउनुभयो।

उहाँले देको मिवा आवास योजना, लिबाली क्षेत्रको सामाजिक तथा आर्थिक विकास, वर्षाको पानी र शौचालयको ढल निकास व्यवस्थापन, कासांखुसीमा आउने बाढीको मूल्याङ्कन, गुठी जग्गासम्बन्धी समस्या, खोला छेउका जग्गाको ४० मिटर मापदण्डसम्बन्धी विषय तथा हाइटेन्सन लाइनका कारण जग्गामा परेको प्रभावलगायत स्थानीय विकासका विषयमा पनि धारणा राख्नुभयो।

कार्यक्रममा कर्मचारीहरू विकास प्रजापति र काशीराम प्रजापतिलगायतका कर्मचारीहरूले विजया दशमी, शुभ दीपावली तथा नेपाल संवत् ११४७ को अवसरमा शुभकामना व्यक्त गर्नुभएको थियो।

कार्की...

को उपदफा (४) तथा प्रहरी नियमावली २०७१ को नियम १०९ अनुसार कारबाही गर्न गराउन नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिश गरिएको छ।

सशस्त्र प्रहरीमाथि कारबाही सिफारिश

१. सशस्त्र प्रहरी प्रधानकार्यालय हल्चोक काठमाडौँका तत्कालीन अपरेसन कमान्डर स.प्र.अ.म.नि. नारायणदत्त पौडेल।

२ स.प्र.ना.म.नि. सुरेशकुमार श्रेष्ठ सशस्त्र वाहिनीपति, काठमाडौँ

३ सशस्त्र प्रहरीका एसपी, जीवन केसी विपद उद्धार, सिनामङ्गल

सशस्त्र प्रहरीका माथि उल्लिखित अधिकृतहरूउपर सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८ र सशस्त्र प्रहरी नियमावली २०७२ को नियम ११२ बमोजिम कारबाही गर्न गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गरिएको छ।

२०८२ भदौ २४ गते हतियार र प्रहरी कार्यालयहरू जोगाएको

त्यस दिन प्रहरी प्रधानकार्यालय नक्साल र सशस्त्र प्रहरीको प्रधानकार्यालय हलचोक, प्रहरी परिसर भद्रकालीलगायत उपत्यकाभित्र र उपत्यका बाहिरका प्रहरी (नेपाल प्रहरी तथा सशस्त्र प्रहरी कार्यालयहरू र प्रहरी कर्मचारीहरूको समेत आफ्नो ज्यान हत्केलामा राखेर अपराधीहरूबाट बचाउने प्रहरी अधिकृत एवम् सर्वसाधारण नागरिकलाई समेत पुरस्कृत गरिनु पर्ने। यस सम्बन्धमा नेपाल सरकार गृहमन्त्रालयले टोली गठन गरेर छानबिन गर्न गराउन नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिश गरिएको छ।

राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग

२०८२ भदौ २३ र २४ गतेका घटना सम्बन्धमा ठीक रूपमा सही समयमा सूचना दिएको देखिन आएन। सो विभागका निम्न अधिकारीलाई निम्नानुसार कारबाही गर्नुपर्ने देखियो:

१ सह निर्देशक कृष्णप्रसाद खनाल, उपत्यका अभियान महाशाखा।

२ काठमाडौँ जिल्ला प्रमुख, सहअनुसन्धान निर्देशक रिबेनकुमार गच्छदार

नेपाल विशेष सेवा ऐन, २०४२ र नेपाल विशेष सेवा नियमावली (१९ औँ संशोधनसहित) २०४४ को नियम १०.२ बमोजिम निजहरूलाई कारबाही गर्न गराउन नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिश गरिएको छ।

महत्त्वपूर्ण चार स्थान (Vital Installations) को सुरक्षामा चुकेका सैनिक पदाधिकारीमाथि र टीओबी (TOB) ग्रुपलाई कारबाही सिफारिश

सुरक्षाको लागि नेपाली सेनाको तर्फबाट खटिएको चार स्थलहरू :

१ राष्ट्रपति भवन शीतल निवासमा सुरक्षाको लागि नेपाली सेनाको तर्फबाट खटिएको सुरक्षा टोलीको प्रमुख सहायक रथी मनोज बैदवार।

२ प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा सुरक्षाको लागि नेपाली सेनाको तर्फबाट खटिएको सुरक्षा टोलीको प्रमुख, प्रमुख सेनानी दिवाकर खड्का।

३ सिंहदरबार सचिवालयमा सुरक्षाको लागि नेपाली सेनाको तर्फबाट खटिएको सुरक्षा टोलीको प्रमुख, प्रमुख सेनानी गणेश खड्का। (जिल्ला सुरक्षा समितिको सदस्यसमेत रहेका)

४ संसद् भवन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र भवन परिसर बानेश्वरमा सुरक्षाको लागि नेपाली सेनाको तर्फबाट खटिएको सुरक्षा टोलीको प्रमुख, सेनानी सन्तोष ढुङ्गेल।

माथि उल्लेखित चार स्थलको सुरक्षा गर्न नसकेकोमा ती परिसरमा सुरक्षाको लागि खटिएका नेपाली सेनाका कमान्डरहरूउपर कानुनी कारबाहीको लागि सैनिक ऐन, २०६३ को दफा १०५ आकर्षित हुन आउने देखिन आयो।

भदौ २४ गतेका दिन आफू खटिएको देशका महत्त्वपूर्ण चार स्थान (Vital Installations) राष्ट्रपति भवन शीतल निवास, प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटार, सिंहदरबार सचिवालय परिसर र संसद् भवन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र भवन परिसर बानेश्वरमा सुरक्षाको लागि खटिएका नेपाली सेनाका माथि उल्लिखित ४ जना कमान्डर अधिकृतहरूले सुरक्षा दिन दिलाउन नसकेकाले निजहरूलाई सैनिक ऐन, २०६३ को दफा १०५ को उपदफा (१) को देहाय (क) (७) बमोजिम नेपाली सेनाबाट कानुनी रीत पुर्‍याएर कारबाही गर्न गराउन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गरिएको छ।

केन्द्रीय विद्युत् प्रसारणले फेरियो भोजपुरको दुर्गम गाउँको दैनिकी

भोजपुर, ३ कार्तिक। जिल्लाको टेम्केमैयुङ गाउँपालिका-६ का दुर्गम बस्तीमा केन्द्रीय विद्युत् प्रसारण लाइन विस्तार भएपछि स्थानीयको दैनिकी सहज बनेको छ। लामो समयदेखि विद्युत् सेवा उपभोग गर्ने सपना बोकेर बसेका स्थानीयको घरघरमा बिजुली पुगेपछि उत्साहित भएका छन्। विद्युत् विस्तारसँगै स्थानीय सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिको पहुँचमा जोडिनुका साथै दैनिक जीवनयापनमासमेत परिवर्तन आएको छ।

भौगोलिक रूपमा ठुलो क्षेत्रफलमा फैलिएको वडाका विभिन्न बस्तीमा विद्युत् विस्तार भएपछि स्थानीयले इन्टरनेट, टेलिभिजनलगायतका सुविधाको उपभोग गर्न पाएका छन्। यसअघि विद्युत् अभावका कारण ओझेलमा परेका बस्तीका नागरिक अहिले सूचना तथा सञ्चारको पहुँचमा जोडिन थालेका छन्। विद्युत् पुगेपछि बालबालिकाको अध्ययनदेखि घरायसी कामकाज र स्थानीयस्तरमा सञ्चालन हुने साना उद्योगसम्म सहज भएको स्थानीयवासी बलबहादुर राईले बताउनुभयो।

विगतमा विद्युत् अभावका कारण बालबालिकाको पढाइदेखि स्थानीय उत्पादनको कुटानीपिसानीसम्ममा समस्या हुने गरेको थियो। विद्युत् विस्तारलाई प्राथमिकतामा राखेर काम गरेपछि थोरै बजेटबाट पनि नतिजामुखी काम गर्न सफल भएको वडाध्यक्ष सूर्यप्रसाद नेपालले बताउनुभयो। भौगोलिक रूपमा ठुलो क्षेत्र भएकाले सबै बस्तीमा विद्युत् पुर्‍याउन विभिन्न चुनौती सामना गर्नुपरे पनि प्राथमिकताका आधारमा काम अघि बढाउँदा लक्ष्य हासिल गर्न सफल भएको उहाँको भनाइ छ।

हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना
विजया दशमी, शुभ दीपावली २०८३, नेपाल संवत् ११४७
तथा छठ पर्वको पावन अवसरमा सम्पूर्ण ग्राहक महानुभावहरूमा
सुख, शान्ति तथा समृद्धिको कामनासहित
हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना
व्यक्त गर्दछ ।
इन्द्रायणी छापाखाना
तथा
मेडिया प्लस
ब्यासी, भक्तपुर, (९८५१०९०१४०)

हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना
विजया दशमी, शुभ दीपावली २०८३,
नेपाल संवत् ११४७ तथा छठ पर्वको
पावन अवसरमा सम्पूर्ण ग्राहक महानुभावहरूमा
सुख, शान्ति तथा समृद्धिको कामनासहित
हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।
Khwopa Trade Link
Suryabinayak, Bhaktapur
Phone : 9851133260

सङ्क्षिप्त समाचार

विपद्का २४ घटनामा एकको मृत्यु, ११ जना घाइते

काठमाडौँ, ३ कार्तिक । बितेका २४ घण्टामा भएका २४ वटा विपद्का घटनामा एक जनाको मृत्यु भएको छ भने अन्य ११ जना घाइते भएका छन् । विपत्तिका घटनाबाट रु. १८ लाख दुई हजार ५०० बराबरको क्षति भएको छ ।

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका अनुसार आगलागीका १५, सर्पदंशका पाँच र जनावर आक्रमणको एउटा घटना भएको छ । क्षतिको पूर्ण विवरण सङ्कलन भइरहेको छ । यसैबिच, काठमाडौँ उपत्यका ट्राफिक प्रहरी कार्यालयले गत असोज २५ देखि मङ्गलबारसम्म मादक पदार्थ सेवन गरेका ६७७ जना र लागुऔषध सेवन गरी सवारी चलाएका २६ जना चालकलाई कारबाही गरेको छ । उनीहरूमाथि सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ अनुसार कारबाही भएको हो । **रासस**

जटिल प्रसूति भएकी किशोरीको हवाई उद्धार

काठमाडौँ, ३ कार्तिक । जाजरकोटको कुशे गाउँपालिका-२ की १७ वर्षीयालाई जटिल प्रसूति समस्या देखिएपछि हवाई उद्धार गरी सुर्खेत पुऱ्याइएको छ ।

महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले राष्ट्रिय महिला सशक्तीकरण परियोजनाअन्तर्गत सञ्चालन गरेको गर्भवती तथा सुत्केरीको हवाई उद्धार कार्यक्रममार्फत ती महिलाको उद्धार गरिएका जनाएको छ । निजको उद्धारमा नेपाली सेनाको हेलिकप्टर प्रयोग गरिएको थियो । राष्ट्रिय महिला सशक्तीकरण परियोजनाले आपत्कालीन सहयोग आवश्यक पर्ने महिलालाई सक्दो मद्दत गर्दै आएको छ । **रासस**

तलेजु भवानीको दर्शन गर्न भक्तपुरमा भक्तजनको ओइरो

भक्तपुर, ३ कार्तिक । हरेक वर्ष शारदीय नवरात्रको महानवमीका दिन मात्र सर्वसाधारणका लागि खुला गरिने तलेजु भवानीको मन्दिरमा मङ्गलबार बिहानैदेखि दर्शनार्थीको घुइँचो लागेको छ ।

महानवमीका दिन तलेजु भवानीले दर्शन दिने जनविश्वासका कारण मन्दिरमा भक्तजनको चाप बढेको हो । किंवदन्तीअनुसार, सत्रौँ शताब्दीमा राजा जयप्रकाश मल्लले तलेजु भवानीसँग त्रिपाशा खेलेका थिए । राजाले कुदृष्टि लगाएपछि भवानी त्यहाँबाट अलप हुनुभएको जनविश्वास छ । राजाले क्षमायाचना गरेपछि भवानीले वर्षमा एक पटक मात्र दर्शन दिने वचन दिनुभएको किंवदन्ती छ । यही जनविश्वासका कारण महानवमीका दिन तलेजु भवानीको दर्शन गर्न भक्तजन भक्तपुर पुग्ने गर्छन् । **रासस**

लागूऔषधसहित नौ जना पक्राउ

काठमाडौँ, ३ कार्तिक । नियमित गस्तीमा रहेको प्रहरी टोलीले देशका विभिन्न स्थानबाट लागुऔषधसहित नौ जनालाई पक्राउ गरेको छ ।

केन्द्रीय प्रहरी समाचार कक्षका अनुसार जुम्लाको तिला गाउँपालिका-३ कुडारी बजारबाट तीन, झापाको बिर्तामोड नगरपालिका-२ त्रिशुली चोकबाट तीन, सुर्खेतको वीरेन्द्रनगर नगरपालिका-१ ढोडेखालीबाट दुई र कञ्चनपुरको भीमदत्त नगरपालिका-११ बाट एक जना पक्राउ परेका छन् । **रासस**

सडक सम्पर्क विच्छेद भएका बस्तीमा ड्रोनबाट राहत सामग्री

काठमाडौँ, ३ कार्तिक । बाढीका कारण सडक सम्पर्क विच्छेद भएका गोरखाका दुर्गम बस्तीमा ड्रोनमार्फत राहत सामग्री पुऱ्याइएको छ । राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणले सडक सम्पर्क टुटेका बस्तीमा राहत सामग्री पुऱ्याउन ड्रोनको प्रयोग गरिरहेको जनाएको छ । दसैँका समयमा समेत प्रभावित नागरिकलाई आवश्यक राहत उपलब्ध गराउन ड्रोन प्रयोग गरिएको प्राधिकरणले जनाएको हो । प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख डा. धर्मराज उप्रेतीले सडक सम्पर्क विच्छेद भएका र भौगोलिक रूपमा विकट क्षेत्रमा राहत वितरण गर्न ड्रोन प्रभावकारी बनेको बताउनुभयो । "हामीसँग चार वटा ड्रोन छन् । रसुवा र गोरखामा सडक सम्पर्क विच्छेद भएका स्थानमा ड्रोनमार्फत राहत वितरण भइरहेको छ," उहाँले भन्नुभयो । बाढीमा सडक, पुललगायत भौतिक पूर्वाधार बगेपछि राहत सामग्री आपूर्ति गर्न प्राधिकरणलाई चुनौती थपिएको छ । प्रभावित नागरिकको उद्धार र राहतमा प्राधिकरणले ड्रोनको अधिकतम उपयोग गरेको छ । **रासस**

हात्तीको आक्रमणबाट वृद्धाको मृत्यु

झापा, ३ कार्तिक । हात्तीको आक्रमणबाट बाह्रदशी गाउँपालिका-२ जनता चोककी ७० वर्षीया लजुमा खातुनको मृत्यु भएको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालयका सूचना अधिकारी रञ्जन अवालकाअनुसार मङ्गलबारको प्रात:कालीन पदयात्रामा उहाँलाई बिरिङ खोला नजिक दुई वटा हात्तीले आक्रमण गरेका थिए । गम्भीर घाइते उहाँलाई भद्रपुरस्थित प्रादेशिक अस्पताल लैजाँदै बाटामा मृत्यु भएको हो । शव परीक्षणका लागि उक्त अस्पतालमा राखिएको छ ।

खातुनसँगै पदयात्रामा रहनुभएका सोही स्थानका ७३ वर्षीय झक्कु राजवंशी गम्भीर घाइते हुनुभएको छ । उहाँको बिर्तामोडस्थित स्पाइन एक्स अस्पतालमा उपचार जारी छ । **रासस**

व्यस्त सडकमा छाडा गाईभैँसी

चितवन भरतपुरको व्यस्त बाइपास सडकअन्तर्गत मालपोत चोकस्थित सडकमा छाडा रूपमा चराउन लगिएका गाईभैँसी । यस क्षेत्रमा हरेक दिनजसो गाईभैँसीलाई सडकमा छाडा रूपमा चराउने गरिएको छ । सडकमा यसरी पशुचौपाया छाडिँदा दुर्घटनाको जोखिम बढ्ने देखिन्छ । *तस्बिर: सनद अधिकारी/रासस*

निषेधित क्षेत्र घुमेका पर्यटकबाट बर्सेनि उठ्छ करोडौँ राजस्व

गण्डकी, ३ कार्तिक । अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने निषेधित क्षेत्रमा अनुमति लिएर भ्रमण गरेका विदेशी पर्यटकबाट बर्सेनि करोडौँ राजस्व सङ्कलन हुने गरेको छ । विदेशी नागरिकका लागि निषेधित उपल्लो मुस्ताङ र मनाङको नार फू क्षेत्रमा अनुमति लिएर भ्रमण गर्न पाउने व्यवस्था छ ।

अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजनाका अनुसार निषेधित क्षेत्र घुमेका पर्यटकबाट प्रवेश शुल्कबापत गत आवमा रु. २१ करोड ६९ लाख ९७ हजार ५०० सङ्कलन भएको थियो । उपल्लो मुस्ताङमा १० दिनको भ्रमण अनुमति लिएका १८ सय ५५ पर्यटकबाट प्रतिव्यक्ति ५०० डलर र एकदिन भ्रमण गरेका २५ सय ६९ पर्यटकबाट प्रतिव्यक्ति ५० डलर सङ्कलन भएको आयोजनाका प्रमुख डा. रविन कडरियाले जानकारी दिनुभयो ।

त्यस्तै, सात दिनको भ्रमण अनुमति लिएर मनाङको नार फू क्षेत्रमा प्रवेश गरेका १३ सय ३८ जना पर्यटकबाट प्रतिव्यक्ति सय डलरका दरले प्रवेश शुल्क उठेको हो । निषेधित क्षेत्र प्रवेशको शुल्क अध्यागमन कार्यालयमार्फत सङ्कलन हुने गरेको छ । अध्यागमन कार्यालयमार्फत उठ्ने निषेधित क्षेत्रको प्रवेश शुल्क सङ्घ सरकारको राजस्वमा जाने गरेको आयोजना प्रमुख डा. कडरियाले बताउनुभयो ।

निषेधित क्षेत्रको भ्रमण गरेका विदेशी पर्यटकबाट प्रवेश शुल्कबापत आव २०८१/०८२ मा रु. ३० करोड १७ लाख ५२ हजार, आव २०८०/०८१ मा २३ करोड ८९ लाख ६६ हजार राजस्व सङ्कल भएको थियो । सरकारले तिब्बतसँग नाका जोडिएका क्षेत्रलाई निषेधित क्षेत्र घोषणा गरेको छ ।

उपल्लो मुस्ताङ र मनाङको नार फू क्षेत्रमा अधिकांश पर्यटक पदयात्राका लागि जाने गरेका छन् । निषेधित क्षेत्रबाहेक अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा प्रवेश गरेका विदेशी पर्यटकबाट गत आवमा रु. ६७ करोड ७५ लाख ९० हजार ९८६ राजस्व सङ्कलन भएको आयोजना प्रमुख डा. कडरियाले जानकारी दिनुभयो ।

आयोजना कार्यालयले दक्षिण एसियाली मुलुकका पर्यटकबाट रु. एक हजार र अन्य मुलुकका पर्यटकबाट रु. तीन हजार (भ्याटसहित) प्रवेश शुल्क लिने गरेको छ । गत आवमा अहिलेसम्मकै धेरै विदेशी पर्यटक यस क्षेत्रमा भित्रिएपछि प्रवेश शुल्कबाट हुने आम्दानी पनि बढेको हो ।

गत आवमा दक्षिण एसियाली मुलुकका तीन लाख ८४ हजार १४५ र अन्य मुलुकका एक लाख २४ हजार ३३१ रहेका छन् गरी कूल पाँच लाख आठ हजार ४७६ विदेशी पर्यटकले अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रको भ्रमण गरेका थिए ।

तीमध्ये सबैभन्दा बढी तीन लाख ७५ हजार ७९७ भारतीय पर्यटक थिए । पर्यटक सङ्ख्यासँगै पर्यटक शुल्कबाट उठ्ने रकम पनि गत आवमा अहिलेसम्मकै सबैभन्दा धेरै सङ्कलन भएको हो । आव २०८१/०८२ मा पर्यटकको प्रवेश शुल्कबापत जम्मा रु. ४६ करोड ४८ लाख ८१ हजार ४८४ सङ्कलन भएको थियो ।

आव २०८०/०८१ मा रु. ३८ करोड ९४ लाख ६१ हजार ४८३ पर्यटक शुल्क उठेको थियो । पर्यटक शुल्कलगायतबाट हुने आम्दानी संरक्षण गतिविधि र पर्यटन प्रवर्द्धनका कार्यक्रममा खर्च हुने गरेको आयोजना कार्यालयले जनाएको छ । **रासस**

बेनी–जोमसोम–कोरला सडकमा करिब एक अर्बको क्षति

- सन्तोष गौतम

म्याग्दी, ३ कार्तिक । पछिल्लो मनसुनजन्य विपद्बाट चीन र भारतलाई जोड्ने बेनी–जोमसोम–कोरला सडकमा करिब रु. एक अर्ब बराबरको भौतिक संरचनाहरूको क्षति पुगेको प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ ।

गत असोज ८ देखि ११ गतेसम्मको झरीपछि पहिरो, कालीगण्डकी नदीमा आएको बाढी र कटानका कारण क्षतविक्षत भएको उक्त सडक पुनर्निर्माणको लागि रु. तीनदेखि चार अर्ब बजेट आवश्यक पर्ने बेनी–जोमसोम–कोरला सडक योजनाले जनाएको छ । आयोजना प्रमुख तेजस्वी शर्माले कालीगण्डकीको बाढीले १० ठाउँमा सडक बगाएको, भत्काएको तथा ५० ठाउँमा पहिरोले क्षति पुऱ्याएको बताउनुभयो ।

उहाँले भन्नुभयो, "रु. ८० देखि ९० करोड क्षति भएको अनुमान गरिएको सडकलाई प्रारम्भिक मर्मत गरेर दुई हप्तामै सञ्चालनमा ल्याए पनि पुरानै अवस्थामा ल्याउन थप रु. तीनदेखि चार अर्ब बजेट आवश्यक पर्ने अनुमान गरेका छौँ । पहिरो र नदी नियन्त्रणसँगै यसअघि डिबिएसडी कालोपत्र भएको सडकको म्याग्दी खण्डमा अक्सफाल्ट पिचको डिजाइनअनुसार काम गर्नुपर्ने भएको छ ।"

पर्वतको मालढुङ्गादेखि म्याग्दीको बेनी हुँदै मुस्ताङको कोरला नाका जोड्ने २०२ किलोमिटर सडकमध्ये सबैभन्दा बढी म्याग्दी खण्डको ३३ किलोमिटर दूरीमा क्षति पुगेको छ । यसअघिका पहिरो र कटानको जोखिम भनिएका ठाउँका अलावा नयाँ ठाउँमा पनि कटान र पहिरो सिर्जना भएको छ ।

सङ्घीय सडक सुपरिक्षवेक्षण कार्यालय पोखराका प्रमुख नरेन्द्र सुवेदीले विसं २०७३/०७४ मा सुरु भएको बेनी–जोमसोम–कोरला सडकमा हालसम्मकै धेरै क्षति भएको बताउनुभयो । योजनाका संस्थापक प्रमुखसमेत रहेका सुवेदीले म्याग्दी खण्डमा हालै स्तरोन्नति भएको सडकमा धेरै क्षति पुगेको बताउनुभयो ।

यसअघि एक घण्टा तीन मिनेट लाग्ने म्याग्दी खण्ड पार गर्न बाढी पहिरोपछि तीनदेखि चार घण्टा लाग्न थालेको छ । पर्वतको फर्से, केराबारी, लामाबगर, म्याग्दीको तिल्केनीचौर, राहुघाट, बैसरी, सिरुवारी, कुनौटा, महभिर, भिरकाटे, धिरच्याङ, रातोपानी, नौनीबगर, तातोपानी, गुइठेभिर, खामभित्ता, सुकेबगर क्षेत्रमा पहिरो र कटानले ठूलो क्षति गरेको छ ।

कालीगण्डकीले बगाएको पोखरेबगर सडक पुलको अस्थायी मार्ग बनाएर यातायात सञ्चालन गरिएको छ । पहिरो र कटान भएको ठाउँमा एकतर्फी गाडी चलाउन मिल्ने गरी मार्ग खोलिएको हुँदा सवारीसाधन फस्ने, जाम हुने समस्या रहेको म्याग्दी उद्योग वाणिज्य सङ्घका अध्यक्ष सुविन श्रेष्ठले बताउनुभयो । कोरला नाका जाने आउने कन्टेनर, नाकाबाट भित्रने सवारीसाधनदेखि मुस्ताङ जाने आउने पर्यटक र स्थानीयवासीको चाप धेरै हुने गरेको छ ।

कोरला नाका, पर्यटकीय र आन्तरिक यातायातका हिसाबले बेनी–जोमसोम–कोरला सडकलाई महत्त्वपूर्ण मानिएको छ । केही दिनअघि क्षतिग्रस्त सडकको निरीक्षण गर्नुभएका नेपाल सरकारका विज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तनमन्त्री महाविर पुनले भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सरकारले बजेटको कमी हुन नदिने र कामलाई तीव्र गतिमा अघि बढाउन निर्देशन दिनुभएको थियो । **रासस**

। सम्पादकीय ।

नालायकहरू सार्वजनिक पदमा किन ?

विश्व सम्पदाभित्र परेको नेपालको प्राचीन स्मारक लुम्बिनी संरक्षणको लागि सरकारले लुम्बिनी विकास कोष गठन गरेको लामो भयो । यो कोषको उपाध्यक्षमा यतिखेर रास्वपा सरकारले असोज ३० गते भिक्षु भेषधारी आनी छिरिङ डोल्मालाई नियुक्ति गऱ्यो । यो नियुक्तिसँगै आनीको नागरिकताबारे प्रश्न उठ्यो । कतिपयले चीनको तिब्बत विभाजन गर्न संरा अमेरिकी साम्राज्यवादको आर्थिक सहयोगमा भारतीय विस्तारवादको आश्रयमा रहेका दलाई लामाका समर्थक आनी छोइङ डोल्मालाई लुम्बिनी विकास कोषको उपाध्यक्षमा नियुक्ति गरिएको बताए । आनीलाई तिब्बती शरणार्थी बताउनेहरू पनि देखिए । यसबारे रास्वपाको स्पष्टीकरण आउनु जरुरी छ । पुराना सरकारले आनीको नागरिकता विवाद छानबिन एक करोड रुपैयाँको चलखेलपछि स्थगनमा राखेको पनि सार्वजनिक भयो ।

लुम्बिनी विकास कोषको उपाध्यक्षको लागि रास्वपा सरकारले खुला आवेदन आह्वान गरेको थियो । यसमा ७२७ जनाको निवेदन परेको थियो । रास्वपाले आनीमार्फत ५ करोड ७० लाख रुपैयाँ चलखेल गरेको बताउनेहरू पनि छन् । आनीले सरकारको आह्वानअनुसार लुम्बिनी विकास कोषको उपाध्यक्षको लागि निवेदन पनि नदिएको बाहिरियो । केहीले सन्दुक रुइत र सुदन गुरुङको प्रस्तावमा आनीलाई लुम्बिनी विकास कोषको उपाध्यक्षमा नियुक्ति गरिएको आरोप लगाएको पनि बाहिरियो । आनीले केही वर्षअगाडि हङकङबाट बुझेको १८ करोड ३१ लाख रुपैयाँ विवादित अवस्थामा रहेको पनि सार्वजनिक भयो । कतिपयले आनी तिब्बती शुद्ध रगत (TOB) को प्रतिनिधि भएको पनि बताए । गत वर्ष भदौ २३ र २४ गतेको उपद्रोमा टीओबीले उक्साएको हुँदा त्यसैको फल आनीलाई लुम्बिनी विकास कोषको उपाध्यक्ष पद रास्वपाले उपहार दिएको बताउनेहरू पनि देखिए ।

पुराना सरकारले सामाजिक सञ्जालमा गरेको प्रतिबन्ध फुकुवा र भ्रष्टाचार अन्त्यको माग मुख्य एजेन्डा बनाएको दाबी गरेको रास्वपाको यतिबेला भ्रष्टाचारका कहानी एकपछि अर्को गरी सार्वजनिक भइरहेका छन् । रास्वपा सरकारले तीन महिनाअघि पशुपति विकास कोषका सदस्य सचिव, कोषाध्यक्ष र सदस्यहरू नियुक्ति गऱ्यो । यो कोषले पशुपतिमा चढाइने भेटीसमेतको हिसाब नराख्ने र भ्रष्टाचार गर्ने गरेको पुरानो समाचार हो । पशुपतिमा भारतीय नागरिक भट्ट बन्दोबस्त कुनै पनि सरकारले हटाउन सकेनन् । केहीले रास्वपालाई दसैं बिदालगत्तै लुम्बिनी र पशुपतिका पदाधिकारी नियुक्ति खारेजी नगरे आन्दोलन चर्किने चेतावनी दिँदै छन् । केहीले रास्वपा सरकारले १०-५ काम गरे धेरै गर्न सक्ने तर नगरेको पनि बताए । केहीले रास्वपाको दुईतिहाइ भएको दाबी टाउको मात्र हो; आधार नभएको पनि बताए । बालेनले आफू एक्लै भएको बताइसकेको हुँदा सुशासन दिन नसके रास्वपा सरकार ढल्ने बताउनेहरू पनि छन् ।

केहीले बालेनलाई अन्य मन्त्री र कर्मचारीहरूले यस्ता देशघाती निर्णयमा फसाएको पनि बताए । देशको कार्यकारी प्रमुख मियोजस्तै हो, दोष अरुलाई पन्छाएर चोखिन सक्दैन । रास्वपा सरकारका पदाधिकारीहरूको सम्पत्ति सार्वजनिक भयो । तर, स्रोत नखुलेकोमा प्रश्न सल्टिएको छैन ।

सरकारमा भएको पार्टी र नेतालाई जनताले विरोध गर्नु स्वाभाविक हो । यसलाई हाल सरकारमा भएको पार्टी रास्वपाले 'ऐना देखाएको' ठान्नु पर्दछ । जनताको विरोधलाई सरकारले दमन गर्न खोजे थप प्रतिरोध हुनेछ । रास्वपाका कतिपय नेता र सांसदहरूको नाम सहकारी ठगी, व्यक्तिको जग्गा कब्जा, ऐलानी जग्गामा घर, नियुक्तिमा कमिसन, महिलामाथि दुर्व्यवहारका प्रश्नमा पनि जोडिरहेका छन् । यी सबै प्रश्नबारे रास्वपाले स्पष्ट पार्नु जरुरी हुन्छ । रास्वपाका केही मन्त्री र सांसदले सरकारी ऐलानी जग्गा कब्जा गरेर घर बनाएको र अर्कोतिर आफ्नो पुर्ख्यौली पुर्जा भएको जग्गा पनि प्रशस्त भएको बाहिरियो । सरकारमा पुग्ने पार्टीका नेता र सांसदहरू उदाहरण बनेर सरकारी जग्गा कब्जा, सहकारी ठगीको रकम र अन्य कमिसन रकम तत्काल फिर्ता गर्नु जरुरी हुन्छ । नमुना बन्न नसक्ने नाफाखोर बिचौलियाहरू सार्वजनिक पदमा बस्न लायक होइनन् । नेपालमा नालायकहरू विदेशीको भरमा सार्वजनिक पदमा पुगेको पनि पुष्टि भइरहेको छ । नेपाली जनता सचेत होऔं ।

इथियोपिया–इरिट्रिया युद्ध चर्कियो विश्वव्यापी असर पर्ने सम्भावना !

● उरिएल अराउजो

(इथियोपियाको इरिट्रियासँग बढ्दो टकरावले अफ्रिकाको हर्न क्षेत्रलाई अझ अस्थिर बनाउने खतरा छ, जसले गर्दा इजिप्ट र खाडी शक्तिहरू सम्भावित रूपमा आकर्षित हुनेछन् । यो सङ्कटले लालसागरमा हुने ढुवानीलाई बाधा पुऱ्याउन सक्छ र पहिले नै अस्थिर क्षेत्रीय सुरक्षा परिदृश्यलाई गहिरो बनाउन सक्छ ।)

इथियोपियामा भड्किएको युद्धले अफ्रिकाको हर्न क्षेत्रमा नराम्रो परिणाम निम्त्याएको छ । यसको प्रभाव सम्भवतः उक्त महादेशभन्दा धेरै परसम्म पर्न सक्छ ।

टिग्रेमा इथियोपियाली सङ्घीय सेना र इरिट्रिया-समर्थित समूहबिच भइरहेको लडाइँका कारण सीमापार घुसपैठको आरोप-प्रत्यारोप सुरु भएको छ । इरिट्रियाली सेनाहरू आफ्नो भूभागभित्र प्रवेश गरेको दावी गर्दै अदिस अबाबास्थित इथियोपियाली अधिकारीहरूले औपचारिक रूपमा आत्मरक्षाको अधिकार प्रयोग गर्ने घोषणा गरेका छन् ।

आफ्नो तर्फबाट इरिट्रियाले तकरावलाई पुन: चर्चाको केन्द्रमा ल्याएको छ ।

ग्रान्ड इथियोपियन रेनासान्स ड्याम (GERD) बाँध मुद्दासँगको सम्बन्धलाई बेवास्ता गर्नु हुँदैन । इजिप्टले लामो समयदेखि इथियोपियाले GERD बाँधको एकतर्फी भरण र सञ्चालन र ब्लु नाइलमा थप बाँधहरूको विरोध गर्दै आएको छ ।

यसैबिच, भूपरिवेष्ठित इथियोपियाले लाल सागरसम्म, विशेष गरी असाब हुँदै आफ्नो सार्वभौम पहुँच खोजिरहेको छ, जसलाई इरिट्रियाले आफ्नो अस्तित्वमाथिको खतराका रूपमा हेर्छ । इजिप्टले इरिट्रिया, सोमालिया र सुडानसँगको सम्बन्ध सुदृढ पारेर प्रतिक्रिया जनाएको छ । अक्टोबर ४ मा, इजिप्टका राष्ट्रपति अब्देल फताह अल-सिसीले एल अलामेनमा ती तीन देशहरूलाई आतिथ्य प्रदान गरेका थिए ।

उनीहरूको संयुक्त घोषणापत्रले तल्लो तटीय राज्यहरूलाई हानि पुऱ्याउने एकतर्फी नाइल नदीसम्बन्धी कार्यहरूलाई अस्वीकार गऱ्यो र लाल सागरको शासन तथा अन्य सशस्त्र समूहहरूलाई समर्थन गरेको आरोप लगाएका छन् । तर, यी तीनै मुलुकले उक्त आरोप अस्वीकार गरेका छन् ।

यसका अझ प्रत्यक्ष कारणहरू इथियोपिया-इरिट्रिया सम्बन्धमा आएको दरार तथा भूभाग र सामुद्रिक पहुँचमाथिका परस्परविरोधी दाबीहरूमा निहित छन् । कुरा के हो भने, नाइल र लालसागरसम्बन्धी विवादहरू अहिले जटिल किसिमले एक-अर्कासँग जोडिएका छन् । असाब र मासावाजस्ता इरिट्रियाली बन्दरगाहहरूप्रतिको इजिप्टको चासोले सामुद्रिक सुरक्षा र जलसम्बन्धी वार्ताहरूका बिच एक सम्भावित सम्बन्ध सिर्जना गर्छ ।

सुडानमा पनि यस्तै जल-राजनीतिक ढाँचा देखिन्छ, जहाँ रोजेरेस बाँधको वरिपर भएको लडाइँले जल पूर्वाधारहरू कसरी अझ व्यापक युद्धको हिस्सा बन्न सक्छन् भन्ने कुरा देखाइसकेको छ ।

फेरि पनि, यसका परिणामहरू अफ्रिकाभन्दा धेरै परसम्म पुग्न सक्छन् । विश्लेषकहरूले तर्क गर्छन् कि प्रधानमन्त्री अबीइ अहमदसँग वासिङटनको पहिलेको निकटताले गर्दा, सन् २०२२ को शान्ति सम्झौता कार्यान्वयन गर्न सबै पक्षहरूमाथि पर्याप्त दबाब परेन ।

व्यापक छद्म सङ्घर्ष (Proxy War) वा अन्तरराज्यीय युद्धले नाइल जलाधार, हर्न बन्दरगाह राजनीति र लाल सागरको ढुवानीलाई पारस्परिक रूपमा बलियो बनाउने सङ्कटमा फसाउन सक्छ । अर्को कुरा भनेको, यस क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण सामुद्रिक तथा सुरक्षा चासो भएका चीन, भारत र जापानजस्ता मुलुकहरू; थप कूटनीतिक र नौसैनिक संलग्नतामा तानिन सक्छन् ।

स्वेज नहर-लाल सागर जलमार्गमा आउने अवरोधहरूले ढुवानी र ऊर्जा लागत बढाउन सक्छन्, जसले एसियाली आपूर्ति शृङ्खला र युरोपेली बजार दुवैलाई प्रभावित पार्नेछ । यसले लाल सागरमा विद्यमान सामुद्रिक असुरक्षाका असरहरूलाई अझ गम्भिर बनाउनेछ । यसका साथै, हर्मुज जलडमरु वरपरको तनावलाई पनि बिर्सन सकिँदैन; यी दुवै

इथियोपियामाथि, आफ्नो भूपरिवेष्ठित अवस्था अन्त्य गर्न असब बन्दरगाह (Assab Port) कब्जा गर्ने तयारी गरिरहेको आरोप लगाएको छ ।

सन् २०२०-२०२२ को युद्धका बेला यी दुई मुलुक 'टिग्रे पिपुल्स लिबरेसन फ्रन्ट (टीपीएलएफ) विरुद्ध सहकार्य गरेका थिए । तर, अहिले त्यो साझेदारी भत्किएर शत्रुतामा परिणत भएको छ । यो द्वन्द्व पहिले नै व्यापक जलराजनीतिक र समुद्री सङ्घर्षहरूमा फैलिरहेको छ जसले अफ्रिकाको हर्न क्षेत्रलाई पुन: आकार दिन सक्छ ।

नाइल नदीसम्बन्धी विवादको जलराजनीतिले इथियोपिया र इजिप्टबिचको विवादलाई अझ क्षेत्रीय द्वन्द्वमा परिणत गर्ने सम्भावना राख्छ । सुडानको राजनीतिक उथलपुथल, टिग्रे द्वन्द्व र लाल सागरलाई लिएर बढ्दै गएको प्रतिस्पर्धा आपसमा गहिरो रूपमा अन्तरसम्बन्धित छन् । इथियोपिया र इरिट्रियाबिचको पछिल्लो तनावपूर्ण अवस्थाले यी लामो समयदेखि चलिरहेका तटीय राष्ट्रहरूमा मात्र हुने कुरामा जोड दियो । इरिट्रिया र सोमालिया नाइल जलाधारका देशहरू होइनन् । त्यसैले, नाइल नदीमा उनीहरूको कुनै प्रत्यक्ष स्वार्थ नभए पनि इजिप्टको जलसम्बन्धी अडानलाई उनीहरूले समर्थन गर्नुको कारणलाई रणनीतिक गठबन्धनका रूपमा व्याख्या गर्नु बढी उपयुक्त हुन सक्छ ।

सरल भाषामा भन्नुपर्दा, इथियोपियाली महत्त्वाकाङ्क्षाहरूलाई सीमित पार्न इजिप्ट र इरिट्रियाको समान स्वार्थहरू छन् । कायरो GERD बाँधसम्बन्धी एउटा बाध्यकारी सम्झौता चाहन्छ; अस्माराले भने असाबलाई इथियोपियाको हातमा पर्न नदिन चाहन्छ । शिखर सम्मेलन हुनुभन्दा केही दिनअघि राष्ट्रपति इसाइयास अफवेर्कीसँग भएको भेटवार्तामा सिसीले इरिट्रियाको सार्वभौमिकताप्रति इजिप्टको समर्थन पुन: पुष्टि गरे ।

इथियोपियाका अधिकारीहरूले इजिप्ट, इरिट्रिया र सुडानमाथि टिपिएलफ लालसागर एसिया, खाडी क्षेत्र, पूर्वी भूमध्यसागर र युरोपलाई जोड्ने एक महत्त्वपूर्ण जलमार्ग हो । असाब वा बाब अल-मन्देबतर्फको पहुँच मार्गहरूसम्म लडाइँ फैलिएमा यसले बीमा शुल्क बढाउन सक्छ, जलयात्राको अवधि लम्ब्याएर केप अफ गुड होप हुँदै गरिनुपर्ने बाध्यकारी स्थिति आउन सक्छ र ऊर्जा तथा कन्टेनर ढुवानीलाई बाधा पार्न सक्छ । प्रतिस्पर्धी बन्दरगाह र सुरक्षा चासो भएका खाडी राज्यहरू विरोधी शिविरमा जान सक्छन् ।

इथियोपियामा लामो समयसम्म सङ्कट कायम रहेमा, सुडान पहिले नै गृहयुद्धले थलिएको वर्तमान अवस्थामा यसले नाइल नदीसम्बन्धी कूटनीतिलाई पनि थप जटिल बनाउनेछ ।

संयुक्त राज्य अमेरिकासहितका पश्चिमा शक्तिहरूले सहायता र सुरक्षा साझेदारीमार्फत लामो समयदेखि इथियोपियाको राजनीतिलाई आकार दिँदै आएका छन् । यसमा उनीहरूको पनि केही जिम्मेवारी रहन्छ । केही परिस्थितिहरूले विश्वव्यापी व्यापार र ऊर्जा बजारलाई पहिले नै अस्थिर बनाइसकेका छन् ।

यसैबिच, खाडी क्षेत्रका प्रतिस्पर्धी शक्तिहरूले आफ्नो संलग्नतालाई अझ गहिरो बनाउन सक्छन्, जसले गर्दा हर्न क्षेत्र महाशक्तिहरूको प्रतिस्पर्धाको अर्को मैदान परिणत बन्न सक्ने सम्भावना छ ।

यस्ता घटनाक्रमले पहिले नै दबाबमा रहेका मानवीय स्रोतसाधन र आप्रवासन मार्गहरूमा थप भार सिर्जना गर्नेछन् ।

अन्ततः इथियोपियामा चलिरहेको युद्धले अफ्रिकाको हर्नको क्षेत्रीय विवाद, नाइल जलराजनीति र लालसागरको प्रतिद्वन्द्विता कति गहिरो रूपमा अन्तरसम्बन्धित भएका छन् भन्ने कुरा उजागर गर्दछ । यस क्षेत्रीय टकरावले अझ व्यापक भूराजनीतिक सङ्कटको रूप लिने जोखिम छ, जसका असरहरू पूर्वी भूमध्यसागरदेखि हिन्द-प्रशान्त क्षेत्रसम्म फैलिन सक्छन् ।

- ग्लोबल रिसर्च डटकम

विद्यार्थीलाई नागरिक भावना दिएर देश र समाजप्रति कर्तव्यबोध गराउनुपर्ने

• सुनी

बाल विकासद्वारा प्रकाशित स्मारिका Souvenir ले बाल विकासको परिचय दिन्छ। Souvenir बाल विकास नियाल्ने आँखीझ्याल हो। कुनै पनि पत्रिकाको भित्री गुदी कभर पृष्ठले निर्धारण गर्दछ। Souvenir त्यसको ज्वलन्त उदाहरण हो भन्दा फरक नपर्ला।

बाल विकासद्वारा प्रकाशित Souvenir भित्र विभिन्न व्यक्तित्वहरूको जीवनी, राजनीति, साहित्य, संस्मरण, पुस्तक चर्चा, विज्ञान, नियात्रालगायतका विविध विषयहरू समेटिएका छन्। विभिन्न व्यक्तित्वद्वारा रचित रचनाहरू उत्कृष्ट खालका छन्। राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय विषयमा चर्चा समय सान्दर्भिक छ।

'शैक्षिक सत्र २०८२ गतिविधि नै गतिविधिको वर्ष रह्यो' शीर्षकको सम्पादकीय अध्ययनले बाल विकासको जीवनपद्धतिबारे जानकारी दिन्छ। बाल विकासले विद्यार्थीहरूलाई भाषा, कला-संस्कृति, प्रकृति, समाज र सामाजिक, राजनीतिक चेतना दिँदै आएको कुरा गतिविधिले बताउँछ। विद्यार्थीलाई नागरिक भावना दिनुका साथै देश र समाजप्रतिको कर्तव्यबोध गराउन बाल विकास सदा प्रयासरत छ।

स्मारिकाको सुरुमै वरिष्ठ राजनीतिज्ञ नारायणमान बिजुक्छेँको विचार र योगदानबारे छोटो जीवनी प्रस्तुत छ। देश र जनताको हितका निम्ति सङ्घर्षरत बिजुक्छेँको राजनीतिक यात्रा कम चुनौतीपूर्ण थिएन। आफ्नो व्यक्तिगत जीवनभन्दा पनि किसान र मजदुरको हकहितका लागि लड्नुभएका बिजुक्छेँ नेपालको राजनीतिक इतिहासमा उल्लेख्य व्यक्तित्व हुनुहुन्छ। नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनमा उहाँको योगदान अतुलनीय छ। उहाँ सच्चा देशभक्त, इमानदार नेता हुनुहुन्छ। उहाँ असमान सन्धि सम्झौता, भारतीय विस्तारवाद र एकाधिकार पुँजी, नागरिकता विधेयक, देशघाती एमसीसी, एसपीपी सम्झौता, संरा अमेरिकाको साम्राज्यवादविरुद्ध लडिरहनुभयो। नेपाली भाषा, कला, संस्कृति, सम्पदा, साहित्य, पुरातत्त्व, इतिहासका मर्मज्ञ रोहितले देश चिनाउने कैयौँ लेख-रचना, साहित्य र पुस्तक लेख्नुभएको छ। यस अर्थमा उहाँ एक प्रगतिशील साहित्यकार हुनुहुन्छ।

शोभा र उनको अथक सङ्घर्षबारेको वसन्तीको लेखले फेरि एकपटक भावुक बनायो। सङ्घर्षशील भावना, सहनशीलता र धैर्यताका प्रतिमूर्ति शोभा मिस एक प्रेरणादायी व्यक्तित्व हुनुहुन्थ्यो। आज पनि उहाँको सम्झना आउँछ र आँखा भिज्छ।

अध्यक्ष रोहितका मन्तव्यहरूको सङ्कलन आफै एक अभिलेख हो। उहाँको विचार र मार्गदर्शनबाट विद्यालयको शैक्षिक यात्रा निरन्तर अगाडि बढिरहेको कुरा अवगत नै छ।

भियतनामी जनताका नेता होचि मिन्हको 'जेल डायरी' पुस्तक चर्चा समय सान्दर्भिक छ। वीर भियतनामी जनताले फ्रान्सेली उपनिवेशवाद, जापानी उपनिवेशवाद र संरा अमेरिकी साम्राज्यवादविरुद्ध इतिहास बुझ्न 'जेल डायरी' ले मद्दत गर्ने कुरा लेखक सुरेन बताउनुहुन्छ। १४ महिनाको जेल बसाइँको क्रममा जन्म भएको 'जेल डायरी' अमूल्य कृति हो। पुस्तक चर्चामा जेल डायरीले होचि मिन्हलाई चिनाएको सन्दर्भमा लेखेका छन् - 'होचि मिन्हजस्ता नेताको जीवनमा सार्वजनिक र व्यक्तिगत जीवनको बिचमा कुनै किसिमको गोप्य ढोका छैन।' देश र जनताको लागि लड्ने कुनै पनि मान्छेको व्यक्तिगत जीवन नहुने कुरा लेखकले बताएका छन्। जेल डायरीभित्रको कवितामा कैदीको जीवन भोगाइमा एकदमै मन छुने एउटा गहिरो सन्देश दिएको छ - 'हात खुट्टा बाँधिएको छ भन्दैमा चरीले गाएका मिठा गीत र फूलहरूको सुगन्धको आनन्द लिन के कसैले छेक्न, रोक्न सक्छ र ?' कस्तो गहिरो अनि अर्थपूर्ण भावना ? होचि मिन्हको ओजपूर्ण विचार र भावनामा उत्साहित नहुने को होला र ? सुखमा बाँचेकाहरूले दुःख नबुझ्ने होचि मिन्हको भावनालाई समीक्षक सुरेन कोट्याउनुहुन्छ - 'मानिसहरूलाई कठिनाइ, दुःख, कष्टले नै परिपक्व, परिमार्जित र पराक्रमी बनाउँछ।' यसप्रकार भियतनामको मुक्ति र भियतनामी जनताको स्वतन्त्रताको लागि लडेका होचि मिन्ह सङ्घर्षशील व्यक्ति हो भन्ने कुरा यस जेल डायरी पुस्तकले बताउँछ।

सह-प्राध्यापक तारालाल श्रेष्ठको 'प्रश्नको घेरामा पुपुलिजम्' चाखलाग्दो लेख हो। नेपालमा भर्खरै भएको जेनजी आन्दोलन र त्यसपछिका घटनाक्रम अध्ययन गर्दा पपुलिजमबारे छलफल उचित लाग्यो। पपुलिजमबारे यसरी लेखेका छन् - 'पपुलिजमको कुनै दर्शन या विचार, विमर्श हुँदैन। यसको ठोस सिद्धान्त र सङ्गठन हुँदैन। पपुलिस्टले सङ्घर्षको विरासत बोक्दैन। नटुवाजस्तो अनेक चटक देखाउन, विचारविहीन भिडलाई प्रभावित पार्न, अलौकिक कुरा गर्न वा कस्मेटिक पहिचान प्रस्तुत गर्न पपुलिस्ट खपिस देखिन्छन्। आस्तिकको भिडमा आस्तिक, नास्तिकको भिडमा नास्तिक बनेर बोल्छ। धनीको माझमा उसकै हाउभाउ बनाउँछ, गरिबको माझमा उनीहरूकै आवाज बोल्छ। सर्वहारावर्गको माझमा मुक्तिमैत्री गीत गाउँछ, नाच्छ, हाँस्छ, रुन्छ।......कलात्मक प्रस्तुति दिन सक्छ। आफ्नो पक्षमा अलगोरिदम, युवा जत्था, साइबर सेना सब दौडाउन सक्छ।

पपुलिस्टहरूले पपेटहरू परिचालन गर्छन्। नाटक मञ्चन गर्न नटुवा निर्माण गर्छन्। निर्वाचनकै बाटोबाट पपुलिस्ट शक्तिशाली बन्छ। जनमतबाटै शक्ति हात पार्छ। स्थापित संरचना भत्काउन पपुलिस्ट निर्मम बन्न सक्छ। आफूलाई भगवान् जसरी उभ्याउँछन्।' यी विचारहरू पढ्दै गर्दा पाठकलाई दोहोरो चरित्रको कुटिल बालेनको अनुहार याद आउँदो हो सायद। अनि गम्भीर हुँदो हो। अझ लेखकले चिन्ताजनक कुरा उल्लेख गरेका छन्- 'यदि पपुलिस्टले आफूले चाहेजस्तो गर्न सकेन वा आफ्नो सपना पूरा गर्न सकेन भने फासिस्ट बाटोमा अघि बढ्न सक्छ।' यसबाट देश कतातिर जाँदै छ भन्ने कुराको सङ्केत दिन्छ। जेनजीको नाममा सत्तामा आएका बालेन सरकारको न कुनै विचार छ, न कुनै सिद्धान्त र न कुनै उद्देश्य।

'पपुलिजमले अराजनीतिक व्यक्तिलाई राजनीतिको केन्द्रमा उतार्छ, स्थापित भन्नेलाई पछार्छ, लतार्छ। पपुलिजम विचारविहीन भिडमा रमाउँछ।' जेनजी आन्दोलनमा यस्तै भयो। स्थापित राजनीतिक नेताहरू पछारिए। जेलेन्स्कीजस्ता जोकर, नटुवा बालेन सत्तामा आए। यद्यपि, जेनजी घटनापछि नेपालले एकखालको दुर्भाग्य भोगिरहेको छ।

यसप्रकार पपुलिजमको चक्रब्युहमा नेपाल फसिसकेकोमा लेखक चिन्तित छन् र समयमै सोच्न आम पाठकसमक्ष अनुरोध गरेका छन्। पपुलिजमले राजनीति मात्र होइन संस्कृतिमा समेत प्रभाव पार्ने कुरा बताइएको छ।

'आखिर, ती जम्मै देशद्रोही थिए' शीर्षकको एस. आर. को कविता सरल र सटिक छ। ३५ वर्षसम्म सरकारमा रहेर देश र जनताको लागि काम नगरेका शासक दलहरूलाई कविताले तीखो व्यङ्ग्य हानेको छ। साथै पछिल्लो समयमा घटित जेनजी आन्दोलनको वास्तविकतालाई पाठकसमक्ष बताउन कवि सफल देखिन्छ। कवितामार्फत उहाँ लेख्नुहुन्छ -

'होहल्ला गर्दै हुलका हुल मानिस आए
उताउलिएर आए, आतङ्कित पार्दै आए....
झन्डा ओढेर सिंहदरबार जलाए,
झन्डा ओढेर संसद् जलाए,
झन्डा ओढेर अदालत जलाए
झन्डा ओढेर देश नै जलाए।
आखिर ती जम्मै विश्वासघाती थिए
आखिर, ती जम्मै जनघाती थिए
आखिर ती जम्मै देशद्रोही थिए।'

प्राध्यापक बासु सुवेदीको 'विद्यालय र अभिभावकले विद्यार्थीमा रहेको विविधता चिन्नुपर्ने' शीर्षकको अभिव्यक्तिले पक्कै पनि शिक्षक-शिक्षिकाहरूले सोच्नेछन्। 'बालबालिकाहरू आफैमा पृथक हुन्छन्। हरेकमा विविधता छ। हरेकमा फरकपन छ। त्यो फरकपन र विविधतालाई हामीले चिन्न सक्नुपर्छ।' कहिलेकाहीँ यी कुराहरूको जानकारी हुँदाहुँदै पनि हामीले बालबालिका नचिनेर गल्ती गरिरहेका हुन्छौं। समयमै गल्ती हुनबाट जोगिनुपर्ने आवश्यकता देख्छु।

कवि अभय श्रेष्ठको 'गाजाका भोका नानीहरूप्रति' कविताले प्यालेस्टिनको विरह बोल्छ। प्यालेस्टिनको गाजामा इजरायली यातनाबाट पीडित ती निश्चल र अबोध बालबालिकाहरूको दुःख, पीडा देखेर नभक्कानिने सायदै होला ! अझ यो कविताले सहयोगको भिख मागिरहेका ती कोमल हातहरू, उमेर नपुग्दै परिपक्व बनेका ती अबोध मनहरू, रगतले लटपटिएका घाइते नानीबाबुहरू, सुम्सुम्याउने हात खोजिरहेका ती टुहुरा मनहरू, भग्नावशेषमा 'बा', 'आमा' भनी चिच्याइरहेका आवाज स्मरण गराउँछ। कविताको निम्न अंशले कता कता मेरो मानसपटल र हृदयलाई जोडले कुट्कुट्याउँछ -

'गाजाका भोका नानीहरू
तिम्रो भोको पेटमा वैरीको गोली बर्सँदा
मलाई आफै तड्पिएर मरिरहेझैँ लाग्छ
तिम्रो भूमिमा नाकाबन्दी हुँदा
मलाई आफ्नै घाँटी कसैले थिचिरहेझैँ लाग्छ
तिम्रा ढाडमा निस्किएको करङ देख्दा
म आफैँ अनिकालमा बेहोस भएझैँ लाग्छ
परचक्रीले तिम्रो भूमिबाट तिमीलाई लेखेट्दा
मलाई आफ्नै घरमा डाँका पसेझैँ लाग्छ
गाजाको आकाशमा मृत्युको साइरन बजिरहँदा
मलाई आफ्नै थाप्लोमा बम बर्सिएझैँ लाग्छ।'

गाजाको यो गम्भीर परिस्थितिप्रति लेखक विद्रोही भावना व्यक्त गर्दछन्। जलिरहेको गाजाको आगो निभाउन कवि सम्पूर्ण न्यायप्रेमी जनतालाई आह्वान गर्दछ। गाजाको यस्तो अवस्थामा मौन बस्न नसक्ने कविको भावना कवितामा यसप्रकार उजागर छ -

'कुनै पनि क्षण बस्न सक्दिनँ म चुपचाप
म विरोधमा उठाइरहनेछु प्लेकार्ड
तिम्रो पक्षमा उठाइरहनेछु आवाज
लेखिरहनेछु कविता
गाइरहनेछु गीत'

यद्यपि कविताले मानवता बोल्छ, कविताले देशभक्ति बोल्छ।

त्यस्तै 'बालकहरूको सपना' शीर्षकको कवितामा कवि तीर्थ श्रेष्ठले यस्तै भाव पोख्छन् -

'बालकहरू सपना देख्छन्
सपनामा
आकाश विचरण गरेको पनि देख्छन्
तर आकाशमा
बमवर्षक विमानहरू देख्दैनन्'

यद्यपि, ती अबोध बालबालिकाको सपना सुन्दर, स्वच्छ र कञ्चन हुन्छ। सपनामा तुसारो ल्याउने ती अपराधीहरूका कारण बालबालिकाको सपना चुँड्ने गरेकोमा कवि आपत्ति जनाउँछन्।

त्यस्तै, कवि हरिहर तिमिल्सिनाको 'बिथोलिएका सपना' कवितामा सपना देख्नमा बाधा दिनेहरूप्रति सचेत रहन आग्रह गरिएको छ।

यसपटकको सोभेनियरको अर्को विशेषता पुस्तक परिचयको सङ्गालो हो। पुस्तक परिचय खण्डबाट एकैपटक १० पुस्तकको सारसङ्क्षेप पढ्ने अवसर पाएँ। सायद, विद्यालयको निरन्तरको अध्ययन गोष्ठीले यो रचनात्मक कार्य सम्भव भएकोमा म पूर्णतः विश्वस्त छु।

हृदयचन्द्रसिंह प्रधानको 'छेउ लागेर' नाटक सङ्ग्रहबारे सितुको पुस्तक समीक्षा पठनयोग्य तथा जानकारीमूलक छ। पुस्तक परिचय लेखन तरिकाबारे जान्न यो समीक्षा उत्कृष्ट उदाहरण बन्नेमा ढुक्क छु। साथै 'रुसको डिसेम्बर विद्रोह' 'कल्याणी धर्ती', 'गुडनाइट', 'शून्यको मूल्य', 'काकली', Letters' from jail, Bhaktapur After Century, Mao Tse-Tung जस्ता कृतिको परिचय दिनुहुने शिक्षक-शिक्षिकाहरू सुर्यबहादुर पञ्च, सुशीला लवजू, रविना ह्योङ्ग्वजू, जयराम कोजू, पविना श्रेष्ठ, जयन्द्र श्रेष्ठ, सृष्टि प्रधान, मञ्जु श्रेष्ठलगायत विद्यार्थी आर्यन मचामसी, अनिम छुस्याबागलगायत धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ। पठन र लेखन संस्कृतिलाई जीवनपद्धतिको रूपमा अगाडि बढ्ने कुरामा आशावादी छु।

चिनियाँ भाषाका पूर्वशिक्षिका ह्वाङ् यूचि, शिक्षिका सोफिया र इभानको अनुभव उत्साह र मायाले भरिपूर्ण छ। पारिवारिक भावना, मायालु सम्बन्ध, आपसी समझदारीमा काम गरे हरेक समस्या पनि सानो लाग्दछ। चिनियाँ शिक्षकहरूको समर्पणभाव र उत्साहलाई हामीले आत्मसात गर्न आवश्यक देख्छु।

शिक्षिकाहरू विना कर्माचार्य, विजेश्वरी फैजू र मेरिना प्रजापतिको तालिम अनुभवले हामीलाई उत्साहित बनाउँछ। एकवर्षे तालिम कोर्सको क्रममा आएका व्यावहारिक कठिनाइ, समस्या, चुनौतीको सामना गर्दै उहाँहरू अगाडि बढ्नुभयो। पक्कै पनि उहाँहरू बधाईका पात्र हुनुहुन्छ। शिक्षिका सीता प्रजापतिको विद्यालय गतिविधि प्रतिवेदनले विद्यालयको विस्तृत परिचय दिन्छ। शिक्षिका सुलोचना छ्वाजूको यात्रा संस्मरणमा माओको जन्मभूमि शाओसानबारे विस्तृत विवरण प्रस्तुत छ।

विद्यार्थीहरूद्वारा रचित कविता, निबन्ध, यात्रा विवरण, कथा, चिठी साहित्यले विद्यार्थीहरूको स्तरलाई कम आकलन गर्न हुन्न। शब्द प्रयोग प्रशंसायोग्य छ।

स्मारिकाको अर्को सुन्दर पक्ष रङ्गीन तस्वीरहरू हुन्। पुस्तकको सज्जा आकर्षक छ। निलो आकाशको छत्रछायामा ङातापोल्हँ र ङातापोल्हँको काखमा बाल विकास परिवारको आवरण तस्वीरले पक्कै पनि मन नलोभ्याउने कम होला !

दसैं ऋणको पासो नहोस् : सर्वत्र सुख र शान्ति होस्

आज दसैँको दिन। मानिसहरू घरका लागि आवश्यक दैनिक उपयोग्य सामान, गहना तथा सजिसजाउका सामानहरू किनिसकेका छन्। घरमा सफा गर्ने र सजाउने काम पनि गरिसकेका छन्। घर छोडेर बाहिर रहेका, गएका व्यक्तिहरू पनि आ-आफ्नो घरमा फर्के। कति शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजीवी, लेखकहरू बिदाको उपयोग गर्दै अध्ययनमा लागेका छन्। कति दसैँको बेला पुस्तक प्रकाशन गर्नेतर्फ जुटेका छन्। समयको उपयोग गर्नुपर्छ; समयको फाइदा लिनुपर्छ। दसैँलगत्तै नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्या हुन्छ। यो वर्षको तःमुंज्या कार्तिक ६ र ७ गते गोल्मढीमा हुँदै छ। दिउँसो साहित्य सम्मेलन, मन्तव्य र बेलुका सांस्कृतिक कार्यक्रम हुनेछ। उक्त सम्मेलनको लागि कविता, कथा र निबन्ध लेखनमा कति व्यस्त भए। कति सांस्कृतिक विधाको लागि तयारी गरे। कतिले सङ्घ संस्थाले शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम राखे।

दसैं ऋणको पासो नहोस्। सम्पूर्ण न्यायप्रेमी जनताको निम्ति सुख, शान्ति होस्। फूर्सदको समयलाई रचनात्मक काममा उपयोग गरियोस्। अध्ययन संस्कृतिको विकासमा टेवा पुगोस्। महँगीले ठाउँ नपाओस् या आकाश नछोओस्। जनताका लागि आवश्यक आधारभूत वस्तु सर्वसुलभ होस्। बजार मूल्यमा एकरूपता होस्। दसैँको नाउँमा महँगी नहोस्; गुणस्तरहीन मालसामान नबेचियोस्, म्याद नाघेको सामान नबेचियोस्। बजारमा सामानको सूची राखियोस्। कसैले कसैलाई ठग्ने मौका नपाओस्। जनताका लागि आवश्यक सामान सहज भएमा जनताले दुःख पाउने छैनन्। अतः दसैँलाई शुभकामना दिने, आशीर्वाद दिने, दुःख सुख बाँड्ने, भेटघाट गर्ने अवसरलाई उपयोग गरिनुपर्छ।

कति युवाहरू यहीं दसैँमा अधिक जाँड रक्सी खाएर झगडा गर्छन्; घर परिवारसँग बाझ्छन् त कति तास, जुवा खेलेर आफ्नो सम्पत्ति स्वाहा गर्छन्। वर्षभरि दुःख सुख गरेर आर्जन गरिएको पैसा क्षणभरमै सकाइन्छ। रात दिन जुवा-तासमा बिताएर घर झगडामात्र निम्त्याइँदैन, सम्पत्ति पनि नास गरिएको हुन्छ। यस्तो काममा कुनै पनि युवाहरू नफसून्। विगतमा दसैँमा जुवा तास खेलेर कति युवाहरू पक्राउमा परे। खेलमा राखिएको पैसा जफत गरिएको थियो। गत वर्ष प्रहरी कार्यालयमै तास खेलिरहेको दृश्य सामाजिक सञ्जालमा भाइरल भएको थियो।

दसैँमा चोरीचकारी, लुटपाट र डकैती बढेको हुन्छ। बालबालिकादेखि युवा युवतीको गहना, मोबाइल, घडी र नगदै लुटपाट गरिएको हुन्छ। दसैँमा अनेक गहना लुटिएको खबर पनि पहिले छापामा आएको थियो। बजारमा किनमेल गर्न जाँदा बिहान सबेरै र साँझपख गहना, पैसा, मोबाइल लुट्ने गरेको पाइन्छ। बालबालिकाहरू बेपत्ता पार्ने, उनीहरूको गहना लुट्ने काम पनि बेलाबखत भएको हामीले सुनेका, देखेका र भोगेका छौँ। जाँड रक्सी खाएर हो हल्ला गर्ने, कुटपिट गर्ने काम पनि यस्तै बेला बढेको पाइन्छ। समाजमा हुनसक्ने कुनै असामाजिक, अमानवीय र हिंसात्मक घटनाबाट बच्न र बचाउन सुरक्षाकर्मीको बढी सतर्कता आवश्यक छ। कहीं कतै झगडा नहोस्; शान्ति नबिथोलोस्; सम्पदा क्षति नहोस् भन्ने ध्येयले सबैतिर सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रहरीको सतर्कताले नै धेरै धनजनको क्षति हुनबाट जोगाउन सकिन्छ। यसतर्फ सर्वसाधारण नागरिकदेखि सुरक्षाकर्मी सचेत हुनुपर्छ।

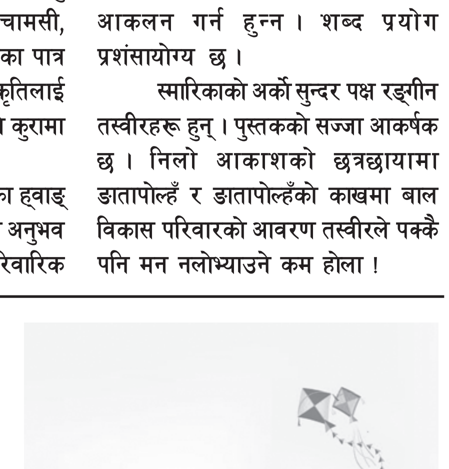

युरोपभरि विरोध प्रदर्शनको लहर

इटाली

फ्रान्स

युरोपेली देशहरूमा विरोध प्रदर्शन : कहाँ र किन ?

फ्रान्स: शिक्षक अभाव, इन्धनको बढ्दो मूल्य र खर्च कटौतीको विरोधमा देशभर दसौँ हजारले महिना दिनअघिदेखि विरोध जुलुस गरिरहेका छन् । कतिपय आन्दोलन झडप, लुटपाट र आगजनीमा परिणत भएका छन् ।

बेल्जियम: विद्यार्थीहरूले उच्च शिक्षण शुल्क र बढ्दो जीवनयापन लागतको विरोध गरे, केही प्रदर्शनहरू हिंसात्मक बने ।

इटाली: बढ्दो मूल्यको विरोधमा विरोध प्रदर्शन, सरकारी नीतिहरूले अश्रु ग्यास र पानी तोप प्रयोग गर्ने पुलिससँग झडप भयो ।

पोर्चुगल: बढ्दो भाडा, स्थिर ज्याला र घट्दै गएको क्रयशक्तिको विरुद्धमा हजारौँले प्रदर्शन गरेका छन् ।

स्पेन: प्रदर्शनकारीहरूले किफायती आवास र निष्कासनको अन्त्यको माग गरे, निष्कासन र ८७ वर्षीया महिलाको मृत्युपछिको क्रोधको साथ विरोध प्रदर्शन अघि बढेको छ ।

अल्बानिया: विद्यार्थीहरू विश्वविद्यालयको राम्रो अवस्था, कम शिक्षा लागत र सुधारिएको युवा रोजगारीका लागि शिक्षा मन्त्रालय बाहिर भेला भएका विद्यार्थीमाथि भिषण दमनपछि एकमहिनाभन्दा अघिदेखि निरन्तर विरोध प्रदर्शन चालू छ ।

युरोपले यस सप्ताहन्तमा ठूलठूला विरोध प्रदर्शन देख्यो । जीवनयापनको लागत बढाउने, आवास र शिक्षालाई कमजोर बनाउने सरकारहरूका नीतिहरूप्रतिको क्रोधले ती विरोध प्रदर्शन जन्माएको हो ।

फ्रान्सले शनिबार वर्षौंमा प्रदर्शनको सबैभन्दा तीव्र दिन देख्यो, सयौं हजारौं धेरै शहरहरूमा सडकमा उत्रिए, जबकि पोर्चुगल, अल्बानिया, बेल्जियम र इटालीले पनि ठुलो प्रदर्शन देखे ।

फ्रान्सेली विद्यार्थीहरूले शिक्षामा गम्भीर कम रकमको विरोधमा हप्ताहरूदेखि विरोध गर्दै आएका छन् जसको कारण शिक्षकहरू महिनौंदेखि अनुपस्थित छन् । पुलिसले गम्भीर हिंसाको साथ प्रतिक्रिया दिएको छ, किशोरहरूलाई "युद्धमा जस्तो" चोट लागेको छ । वामपन्थी राष्ट्रपति पदका उम्मेदवार जीन-लुक मेलेनचोनले आइतबार एक्समा लेखे, "मानिसहरूलाई पुलिसद्वारा विकृत गरिएको छ ।"

क्रूर दमनको बावजुद, आन्दोलन अघि बढेको छ, ट्रेड युनियनहरू र अरूहरूले राष्ट्रपति इमानुएल म्याक्रोंको सरकारसित राम्रो जीवनयापन र काम गर्ने अवस्थाको माग गर्दै विद्यार्थीहरू मजदुरहरूसँगै विरोध प्रदर्शनमा सामेल भइरहेका छन् ।

आवास, शिक्षा र जीवनको उच्च लागत यस सप्ताहन्तमा युरोपभरि भएका ऱ्यालीहरूका समान माग र विषयवस्तु थिए र धेरै प्रदर्शनकारीहरूले प्यालेस्टिनी झण्डा फहराएर प्यालेस्टिनी जनताप्रतिको अन्तर्राष्ट्रिय ऐक्यबद्धतालाई जोड दिए ।

युरोपभरि विरोधको फैलावटले स्पेनमा जग्गा मालिक समर्थक नीतिहरू र उच्च भाडा वृद्धिविरूद्ध व्यापक जुलुसहरू भए, जहाँ सरकारले अब तत्काल चुनावको आह्वान छ र यदि मतदाताहरूले यसलाई संसद्को नियन्त्रण जित्न मद्दत गरेमा सुधारहरू पारित गर्ने वाचा गरेको छ ।

तस्बिर : विभिन्न सामाजिक सञ्जाल

जलवायु चेतनाका लागि भारतीय ऱ्यापरको पहल

बेङ्गलुरु (भारत), २० अक्टोबर (एएफपी) । भारतमा पानीको अभाव र जलवायु परिवर्तनका असरबारे जनचेतना फैलाउन ऱ्यापरहरूले सङ्गीतमार्फत सन्देश दिन थालेका छन् । उनीहरूले आफ्ना गीतमा पानीको सङ्कट र सीमान्तकृत समुदायले भोगेका समस्या समेटेका छन् ।

ऱ्यापर कालीले आफ्नो बाल्यकालमा सार्वजनिक धाराबाट पानी भर्न करिब १० मिनेट हिँड्नुपरेको अनुभवलाई 'नीर कोडु' अर्थात् 'पानी दिनुहोस्' गीतमा उतार्नुभएको छ । यो गीत भारतको पहिलो बहुभाषिक जलवायु सङ्कटसम्बन्धी ऱ्याप एल्बम भनिएको 'क्लाइमेट इमर्जेन्सी मिक्सटेप' मा समावेश छ ।

भारतको बेङ्गलुरुमा गर्मीमा भूमिगत पानीका कुवा सुक्ने र अन्यत्रबाट ल्याइएको महँगो पानी किन्नुपर्ने समस्या छ । बढ्दो तापक्रम र बदलिँदो मौसमले पानीको सङ्कट थप गम्भीर बनाउन सक्ने जोखिम छ । भारतका विभिन्न क्षेत्रमा खडेरी, बाढी र पहिरोजस्ता जलवायुजन्य विपद् पनि देखिएका छन् ।

एल्बमका सहयोगी ब्रिकेश सिंहले जलवायु सङ्कटका कथा प्रभावित समुदायसम्म पुऱ्याउन सङ्गीत प्रभावकारी माध्यम भएको बताउनुभयो । तमिलनाडुको महिला ऱ्याप समूह 'सोलिसाई सिस्टास' की सदस्य अबिसाले पनि 'वेप्पा माराथाडिला' अर्थात् 'निमको रूखमुनि' गीतमा पानीको अभाव र जलवायु परिवर्तनको प्रभाव समेट्नुभएको छ । आठ वर्षको उमेरमा घरमै सहजै पानी पाउने गरेको सम्झना सुनाउँदै उहाँले दुई वर्षपछि आफ्नो क्षेत्रमा पानीको अभाव सुरु भएको बताउनुभयो ।

समुदायमा जलवायु परिवर्तनबारे पर्याप्त चर्चा नभएकाले गीतमार्फत मानिसलाई यसको जोखिम बुझाउन चाहेको अबिसाले बताउनुभयो । कालीले पनि अन्य कलाकारलाई सामान्य विषयभन्दा जलवायु परिवर्तनजस्ता महत्त्वपूर्ण मुद्दामा गीत सिर्जना गर्न आग्रह गर्नुभएको छ ।

चीनमा पुटिन र सीसँग भेट्न तयार ट्रम्प

वासिङ्टन, २० अक्टोबर (एएफपी) । अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले आगामी महिना चीनमा रुसी राष्ट्रपति भ्लादिमिर पुटिन र चिनियाँ राष्ट्रपति सी जिनपिङसँग भेट गर्न तयार रहेको बताएका छन् । उनले सम्भावित बैठकमा आणविक निःशस्त्रीकरणसँगै युक्रेन युद्धबारे पनि छलफल हुन सक्ने सङ्केत गरेका छन् ।

ट्रम्पले युक्रेनी राष्ट्रपति भोलोदिमर जेलेन्स्कीको आलोचना गर्दै युक्रेनका तर्फबाट अरू कसैले वार्ता गर्नुपर्ने समय आएको टिप्पणी गरेका छन् । यसले वासिङ्टन र किएभबिचको मतभेद थप उजागर गरेको छ ।

क्रेमलिनका प्रवक्ता दिमित्री पेस्कोभले चीनमा हुने एसिया-प्रशान्त आर्थिक सहयोग (एपेक) शिखर सम्मेलनका क्रममा त्रिपक्षीय बैठकको सम्भावनाबारे चर्चा भए पनि कुनै ठोस सहमति नभएको बताएका छन् । नोभेम्बर १८ र १९ मा सेन्जेनमा हुने सम्मेलनमा तीनै देश सहभागी हुँदैछन् । चिनियाँ विदेश मन्त्रालयले भने सम्भावित भेटबारे जानकारी नभएको जनाएको छ ।

युक्रेनका विदेशमन्त्री एन्ड्री सिबिहाले किएभको सहभागिताबिना हुने बैठकले पुटिनलाई युद्ध जारी राख्न प्रोत्साहित गर्ने चेतावनी दिएका छन् । पेस्कोभले पनि अन्तिम शान्ति सम्झौताका लागि युक्रेनी प्रतिनिधिको सहभागिता आवश्यक रहेको बताउनुभएको छ ।

यसैबिच, रुसले युक्रेनमाथि आक्रमण तीव्र बनाएको छ । सोमबार खार्किभ क्षेत्रमा रुसी ड्रोन प्रहार हुँदा बालबालिकासहित छ जनाको मृत्यु भएको अधिकारीहरूले बताएका छन् । युक्रेनले अमेरिकामाथि महत्त्वपूर्ण गुप्तचर सूचना उपलब्ध नगराएको आरोपसमेत लगाएको छ ।

हार्दिक समवेदना

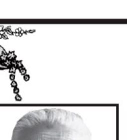

यस पासा पुचः समूहका सल्लाहकार एवम् भनपा-९ का भूतपूर्व वडाध्यक्ष कृष्णगोपाल कुसी र लक्ष्मीप्रसाद कुसीकी ममतामयी आमा **जसमाया कुसी**को दुःखद निधन भएको आज दसौँ दिनको पुण्यतिथिमा मृतकप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै शोकसन्तप्त परिवारजनमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौँ ।

जन्म : १९८८/०६/०४
निधन: २०८३/०६/२६

पासा पुचः समूह
भनपा-९, तौलाछेँ, भक्तपुर

हार्दिक समवेदना

जन्म
१९८८/०६/०४

स्वर्गारोहण
२०८३/०६/२६

यस समूहका सदस्यद्वय लक्ष्मीप्रसाद कुसीकी ममतामयी आमा तथा रमेश कुसीकी हजुरआमा **जसमाया कुसी**को दुःखद निधन भएको आज दसौँ दिनको पुण्यतिथिमा मृतकप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै शोकसन्तप्त परिवारजनमा हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौँ ।

देगइना गणेश युवा बचत समूह
वडा नं. ९, देगइना

हार्दिक समवेदना

जन्म
१९८८/०६/०४

स्वर्गारोहण
२०८३/०६/२६

हाम्रा हितैषि मित्र लक्ष्मीप्रसाद कुसीकी पूजनीय आमा तथा रमेश कुसीकी पूजनीय हजुरआमा **जसमाया कुसी**को देहावसान भएको आज दसौँ दिनको पुण्यतिथिमा मृतकप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै शोकसन्तप्त परिवारजनमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौँ ।

साथीहरू
राजाराम प्रजापति   रमेश लवजु

दसैँ मनाउनुहोस्, तर मुटु जोगाउनुहोस् : वरिष्ठ मुटुरोग विशेषज्ञ डा. लम्साल

काठमाडौँ । चाडपर्वका समयमा मासु, चिल्लो पदार्थ, मिठाइ, मदिरा तथा चिसो पेय पदार्थको सेवन अरु समयका तुलनामा बढ्ने गर्छ । अझ दसैँमा त अन्य दिनहरूका तुलनामा कैयौँ गुणा बढी मासु खाने नेपालीहरूको परम्परा नै छ । चाडपर्वमा खानपान र रमाइलोमा ध्यान दिँदा स्वास्थ्यप्रति भने पर्याप्त सचेतना अपनाएको पाइँदैन । चाडबाडका नाममा शरीरलाई चाहिनेभन्दा बढी खानेकुराहरू खाने, शारीरिक सक्रियता र व्यायाम नगर्ने अनि नियमित औषधि सेवनमा समेत ध्यान नदिने कारणले गर्दा यस्तो समयमा मुटुरोगको जोखिम बढ्न सक्छ ।

मुटुरोग विशेषज्ञ चिकित्सकहरू मुटुको स्वास्थ्य जोगाइराख्न सन्तुलित खानपान, नियमित व्यायाम, रक्तचाप, मधुमेह तथा कोलेस्ट्रोलको नियन्त्रण र धूमपान तथा मदिराको सेवनबाट टाढा रहन सुझाइरहेका हुन्छन् । तर, त्यसमा नागरिकको ध्यान पुग्छ कि पुग्दैन ? आमनागरिकले चिकित्सकका सल्लाह र सुझावलाई कतिको अनुशरण गर्दछन् ? दसैँको खानपानलाई सुव्यवस्थित र सन्तुलित कसरी बनाउने, यस्तो समयमा मुटुरोगको जोखिम कसरी घटाउने र हृदयाघातका लक्षण देखिएमा के गर्ने भन्ने विषयमा केन्द्रित रहेर वरिष्ठ मुटुरोग विशेषज्ञ डा. कमल शर्मा लम्सालसँग राससका समाचारदाता प्रगति ढकालले गरेको कुराकानीको सम्पादित अंश :

प्रश्न: दसैँलाई नेपालीको ठुलो पर्व मानिन्छ र मीठा परिकार खाने र रमाइलो गर्ने चलन छ । चाडपर्वमा हाम्रो खानपानको मात्रा र शैली नमिल्दा मुटुको स्वास्थ्य बिग्रने खतरा रहन्छ । दसैँको खानपानलाई कसरी व्यवस्थित गर्नुपर्ला ?

हाम्रो स्वास्थ्यसँग दैनिक जीवनशैली, शारीरिक गतिविधि या गतिशीलता, सोचाइ र खानपानको प्रत्यक्ष सम्बन्ध हुन्छ । मुटुको स्वास्थ्यका लागि यी सबै र खानपानको विशेष महत्त्व छ । धेरै क्यालोरी भएका खानेकुरा, अत्यधिक मासु, भात, गुलियो पदार्थ तथा चिसो पेय पदार्थको सेवन गर्दा शरीरमा आवश्यकताभन्दा बढी ऊर्जा सञ्चित हुन्छ ।

यसले तौल बढ्ने, रक्तचाप बढ्ने, मधुमेह हुने र शरीरमा बोसोको मात्रा (कोलेस्ट्रोल) बढ्ने जोखिम बढी मात्रामा निम्त्याउँछ । त्यसमाथि शारीरिक गतिविधि पनि कम भयो भने यससँग जोडिएर आउने अरु विभिन्न कारणले मुटुरोगको जोखिम बढ्छ । त्यसैले चाडपर्वमा पनि सन्तुलित खानपान र सक्रिय जीवनशैली अपनाउनुपर्छ । चाडबाडका नाम र निहुँमा शरीरले नथेग्ने र आवश्यक पनि नपर्ने गरी अत्यधिक खानपान गर्नु हुदैन । अघिपछि जस्तै सन्तुलित र आवश्यक खानामा मात्र ध्यान दिनुपर्दछ ।

प्रश्न : दसैँमा चिल्लो पदार्थको मात्रा बढी भएका तथा एउटै तेल पटक-पटक प्रयोग गरेर तारे भुटेका परिकार बढी खाने चलन छ । यस्ता खानाले विशेष गरी मुटुरोगको जोखिम के कस्तो हुन्छ ?

एक-दुई दिन यसरी तारेका या भुटेका चिल्ला परिकार खाँदैमा तत्कालै ठुलो जोखिम हुन्छ भन्ने त होइन । तर, नियमित रूपमा यस्ता खानेकुरा खाँदा स्वास्थ्यमा असर पक्कै गर्छ । एउटै तेल पटक-पटक प्रयोग गरेर खाना तार्दा त्यसको गुणस्तर बिग्रन सक्छ र मुटु र त्यो मात्र नभएर शरीरलाई हानि पुऱ्याउने पदार्थ बन्न सक्दछ ।

त्यसैले यस्ता परिकारहरू कम खानु नै राम्रो हुनेछ । विशेष गरी मधुमेह, उच्च रक्तचाप वा मुटुरोग भएका व्यक्तिहरू त झन् यस्ता खानेकुराबाट टाढा रहेकै राम्रो हुन्छ । सकेसम्म कम चिल्लो भएका, उमालेर वा अन्य स्वस्थ तरिकाले पकाइएका परिकार खानु उपयुक्त हुन्छ ।

प्रश्न : हामी नेपालीका पर्वमध्ये दसैँसँग जोडिएर आउनेमा मासु एक हो । दसैँका नाम र निहुँमा अनियन्त्रित रूपमा मासु खाने प्रचलन अद्यापि छ । मुटुको स्वास्थ्यका दृष्टिले कस्तो प्रकारको मासु सेवन गर्नु उपयुक्त होला ?

मासु आफैँमा नराम्रो या अखाद्य पदार्थ होइन । तर, यसको सेवन मात्रा र पकाउने तरिकामा ध्यान दिनुपर्छ । सबैभन्दा पहिले त मासु तयार पार्ने या किन्ने ठाउँ सफा हुनु अति आवश्यक छ । यो स्वच्छ र सफा भएन भने यहीँको मासुका कारण खाद्य विषाक्तता, झाडापखालालगायतको जोखिम रहन्छ ।

त्यसपछि मासु केको भन्ने पनि हुन्छ । जस्तो कि रातो मासुको अत्यधिक सेवनले कोलेस्ट्रोल तथा युरिक एसिड बढ्ने र स्वास्थ्यमा अन्य जोखिम निम्त्याउने सम्भावना हुन्छ । धेरै तेलमा तारिएको मासु तथा अत्यधिक पोलेको मासुको सेवनमा पनि ध्यान दिनु आवश्यक छ । त्यसैले रातो मासुको अत्यधिक सेवन धेरै राम्रो होइन भनेर बुझ्नुपर्दछ ।

मासुको विकल्पमध्ये माछा राम्रो मानिन्छ । त्यसपछि कुखुराको हो । तर, माछा खाँदा पनि धेरै तेलमा तारेर खानु हुँदैन । मासुको मात्रा सीमित राख्ने र पकाउने स्वस्थ तरिका अपनाउने गर्नुपर्दछ । त्यसैले म भन्छु, मासु खानुहोस्, दसैँ मनाउनुहोस् तर मुटु भने जोगाउनुहोस् ।

प्रश्न : उमेरअनुसार खानपानमा के कस्तो सावधानी अपनाउनुपर्ला ?

उमेरसँगै स्वास्थ्य अवस्था र रोगको जोखिम पनि फरक हुन्छ । ६०-७० वर्ष उमेरका व्यक्तिमा उच्च रक्तचाप, मुटुरोग वा पाचनसम्बन्धी समस्या हुन सक्छ । त्यस्ता व्यक्तिले आफ्नो स्वास्थ्य अवस्थाअनुसार खानपानमा नियन्त्रण गर्नुपर्छ ।

बालबालिका तथा किशोरकिशोरी शारीरिक रूपमा बढी सक्रिय हुन्छन् । उनीहरूको आवश्यकता फरक हुन सक्छ । तर, उमेर जुनसुकै भए पनि आवश्यकताभन्दा बढी खाने बानी राम्रो होइन ।

दसैँमा मासुसँगै मदिरा, चिसो पेय पदार्थ तथा धूमपानको सेवन पनि बढ्ने गरेको छ । मुटुरोग भएका वा जोखिम समूहमा रहेका व्यक्तिले विशेष सावधानी अपनाउनुपर्छ । नियमित औषधि सेवन गरिरहेका व्यक्तिले चाडपर्वका कारण औषधि छुटाउनु हुँदैन ।

प्रश्न : हृदयघातका प्रमुख लक्षण के के हुन् ? लक्षण देखिएमा तत्काल के गर्नुपर्छ ?

हृदयाघातका प्रमुख लक्षणमध्ये छातीको बिच भागमा दुख्ने, भारी हुने वा कुनै वस्तुले थिचेजस्तो महसुस हुनु हो । यसबाहेक मुटुको धड्कन बढ्ने, धेरै पसिना आउने, वाकवाकी लाग्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, चक्कर लाग्ने तथा बेहोस हुनेजस्ता लक्षण पनि देखिन सक्छन् ।

सबै व्यक्तिमा एउटै प्रकारका लक्षण नदेखिन सक्छन् । त्यसैले छातीमा असहजता हुने वा हृदयाघातको शङ्का लाग्ने लक्षण देखिएमा त्यसलाई सामान्य ठानेर बस्नु हुँदैन ।

यस्तो अवस्थामा नजिकको अस्पतालको आकस्मिक कक्षमा तत्काल पुग्नुपर्छ । अस्पतालमा प्रारम्भिक रूपमा इलेक्ट्रोकार्डियोग्राम (ईसीजी) र आवश्यक रगत परीक्षण गरी हृदयाघात भए-नभएको जाँच गरिन्छ । त्यसपछि अवस्थाअनुसार उपचार अघि बढाइन्छ ।

प्रश्न : मुटुरोगको जोखिम भएका व्यक्तिका परिवारका सदस्यले के कुरामा ध्यान दिनुपर्छ ?

पहिले नै मुटुरोग भएका, उच्च रक्तचाप वा मधुमेह भएका, कोलेस्ट्रोल बढी भएका, लामो समयदेखि धूमपान गर्ने तथा मोटोपन भएका व्यक्ति मुटुरोगको जोखिममा हुन्छन् । परिवारका सदस्यले यस्ता व्यक्तिलाई छाती दुख्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने वा अन्य असामान्य लक्षण देखिएमा तत्काल अस्पताल लैजानुपर्छ भन्ने कुरा बुझ्नुपर्छ । उनीहरूले नियमित सेवन गरिरहेका औषधि छुटाउनु हुँदैन । चाडपर्वका बेला भोजभतेर, रङ्ग रमाइलो बढी हुने भएकाले औषधि छुट्ने सम्भावना बढी हुन्छ । यस्तो बेलामा परिवारका सदस्यहरूले पनि ध्यान दिनुपर्छ । खानपानमा नियन्त्रण र नियमित स्वास्थ्य जाँच परिवारले ध्यान दिने र निगरानी गर्नुपर्ने कुरा हुन् ।

प्रश्न : स्वस्थ व्यक्तिले पनि दसैँमा खानपान नियन्त्रण गर्नुपर्छ कि मुटुरोग भएका व्यक्तिले मात्र सावधानी अपनाए पुग्छ ?

स्वस्थ व्यक्तिले पनि खानपानमा ध्यान दिनुपर्छ । रोग लागेपछि उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्नै नदिनु राम्रो हो भन्ने त सबैले बुझेकै कुरा हो । दसैँ, तिहारलगायत विभिन्न चाडपर्वमा नेपालीले खाने र रमाइलो गर्ने परम्परा छ । यो राम्रो पक्ष हो, तर त्यसलाई अत्यधिक बनाउनुहुँदैन ।

दसैँ धार्मिक, सांस्कृतिक र सामाजिक महत्त्व बोकेको पर्व हो । यस समयमा परिवारका सदस्य भेट्ने, आफन्तसँग समय बिताउने, पूजापाठ गर्ने र नयाँ ठाउँमा घुम्न जाने अवसर पनि त मिल्छ । यस्ता गतिविधिले मुटुमात्र होइन समग्र स्वास्थ्यमा नै सकारात्मक प्रभाव पार्दछ ।

त्यसैले दसैँलाई खानपिनमा मात्र केन्द्रित गर्नुहुँदैन । परिवारसँग भेटघाट गर्ने, रमाइलो गर्ने, घुमघाममा जाने, शारीरिक रूपमा सक्रिय रहने अवसरका रूपमा पनि लिनुपर्छ ।

प्रश्न : नियमित हिँडडुल र व्यायामले मुटुको स्वास्थ्यमा कस्तो फाइदा पुऱ्याउँछ ?

नियमित व्यायामले मुटुको स्वास्थ्य कायम राख्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ । दिनमा कम्तीमा ३० देखि ४५ मिनेट छिटो छिटो हिँड्ने, दौडिने, पौडी खेल्ने वा आफूलाई अनुकूल हुने शारीरिक गतिविधि गर्नुपर्छ ।

सबैले एकै प्रकारको व्यायाम गर्नुपर्छ भन्ने छैन । कसैले हिँडडुल गर्न सक्छन्, कसैले खेलकुदमा सहभागी हुन सक्छन् भने कसैले खेतीबारीमा पनि काम गर्न सक्छन् । जसरी होस् शरीरलाई चलायमान र जतिसक्दो सक्रिय राख्ने गर्नाले शारीरिक तन्दुरुस्तीका साथै मुटुलाई पनि स्वस्थ राख्न सहयोग पुग्दछ ।

सन्तुलित खानपान, नियमित व्यायाम, तौल नियन्त्रण, रक्तचाप, मधुमेह र कोलेस्ट्रोलको नियमित जाँच तथा नियन्त्रण आवश्यक छ । चिकित्सकको सल्लाहअनुसार औषधि सेवन गर्ने र धूमपान तथा मदिराबाट टाढा रहने हो भने मुटुरोगको जोखिम घटाउन सकिन्छ ।

प्रश्न : पछिल्लो समय कम उमेरमै हृदयाघात हुने गरेका समाचार सुन्ने गरिएको छ । यसका कारणहरू के हुन सक्छ ?

उमेर बढ्दै जाँदा मुटुरोगको जोखिम पनि बढ्छ । तर, पहिले ५०-६० वर्षको उमेरमा बढी देखिने हृदयाघात अहिले ३०-३५ वर्षका व्यक्तिमा पनि देखिन थालेको छ । कतिपय २०-२५ वर्षका व्यक्तिमा समेत भएका घटना पनि हाम्रा अभिलेखमा छन् ।

यसमा बजारीया खाना (जङ्क फुड) को अत्यधिक सेवन, शारीरिक गतिविधिमा कमी, धूमपान र बदलिँदो जीवनशैलीले भूमिका खेलेको हुन सक्छ । सहरी जीवनशैलीमा लामो समय मोबाइल वा कम्प्युटर प्रयोग गर्दै बस्ने र शारीरिक श्रम कम गर्ने प्रवृत्ति पनि बढ्दै गएको छ ।

बालबालिकामा पनि जङ्क फुडको सेवन बढ्दै गएको छ । त्यसैले घरपरिवार, स्वास्थ्य संस्था र राज्यका विभिन्न तहबाट स्वस्थ खानपान र सक्रिय जीवनशैलीका बारेमा सचेतना बढाउन आवश्यक छ । अबका दिनमा यस्ता कुरामा राज्य र सम्बद्ध निकाय एवं संस्थाहरूले लगानी बढाउनुपर्ने अवस्था मैले देखेको छु । अन्यथा मुटुरोगको अहिलेको अवस्था झन् बढ्दै गयो भने यसले भोलिका दिनहरू थप भयावह बन्दै जाने खतरा देखिँदै छ ।

अन्त्यमा, मानिसलाई आफ्नो मुटु जोगाउन आम नागरिकलाई के सुझाव दिन चाहनुहुन्छ ?

हामीले स्वास्थ्यका लागि के गर्नुपर्छ भन्ने धेरै कुरा थाहा पाएकै छौँ । नियमित व्यायाम गर्नुपर्छ, धेरै खानु हुँदैन, खानपान नियन्त्रण गर्नुपर्छ र धूमपान तथा मदिराबाट टाढा रहनुपर्छ भन्ने कुरा बुझेकै छौँ । अब आफूले बुझेका कुरा व्यवहारमा लागू गर्न आवश्यक छ ।

सन्तुलित खानपान गर्नें, शरीरलाई सक्रिय राख्ने, तौल नियन्त्रण गर्नें र रक्तचाप, मधुमेह तथा कोलेस्ट्रोललाई नियन्त्रणमा राख्ने बानी बसालौँ । दीर्घरोग भएका व्यक्तिले नियमित औषधि सेवन गरौँ । चाडपर्वमा रमाइलो गर्दा पनि स्वास्थ्यलाई बेवास्ता नगरौँ, ध्यान दिउँ ।

औषधि र उपचारको आफ्नै भूमिका हुन्छ, तर आफ्नो स्वास्थ्यको हेरचाह गर्ने जिम्मेवारी सबैभन्दा पहिला त आफ्नै हो । त्यसैले यस दसैँमा हामी सबैले स्वस्थ जीवनशैली अपनाउने प्रयास गरौँ । रोग लागेपछि उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्नै नदिउँ । चाडबाड मनाउँदा खानपान र त्यसबाट मुटु स्वास्थ्यमा आउन सक्ने जोखिमलाई विशेष ध्यान दिउँ । ***रासस***

विजया दशमी, शुभ दीपावली,
नेपाल संवत् ११४७
तथा
छठ पर्व को
पावन अवसरमा सम्पूर्ण नेपाली दाजुभाइ,
दिदीबहिनी, शुभेच्छुक एवं शुभचिन्तकहरूमा सुख,
शान्ति तथा समृद्धिको कामनासहित
हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना
व्यक्त गर्दछौँ ।
प्रो. शंकर नकर्मी
एस.एन.मेटल एन्ड मेकानिक वर्क्स
लिबाली-८, भक्तपुर
मो.नं. ९८४१७८६८११

हार्दिक शुभकामना
विजया दशमी, शुभ दीपावली २०८३, नेपाल संवत् ११४७ तथा छठ पर्व को पावन अवसरमा ग्राहक महानुभाव, समस्त नेपाली दाजुभाइ, दिदीबहिनी, शुभेच्छुक एवं शुभचिन्तकहरूमा सुख, शान्ति तथा समृद्धिको कामनासहित हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।
एल एन्ड एल ट्रेडर्स
च्याह्मासिंह, भक्तपुर

PRABHAT ENGLISH SECONDARY SCHOOL
ESTD 2038
Mahakalisthan, Byasi-6 Bhaktapur
"Education is the Key of Success"

प्रभात इङ्गलिश सेकेन्डरी स्कुल

महाकालीस्थान, ब्यासी–६, भक्तपुर

हार्दिक शुभकामना !

२०८३ सालको मोहनी नखः (विजया दशमी) को अवसरमा सम्पूर्ण शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक तथा शुभचिन्तकहरुमा हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

प्रकाशक तथा कार्यकारी सम्पादक: उद्धव सुजख्खु★सम्पादक: चक्रबहादुर चाकतु★कार्यालय: कमलविनायक, भक्तपुर, फोन नं. ६६१०९२१, फ्याक्स: ६६१३२०७, E-mail: majdurdaily@gmail.com ★ विज्ञापन शाखा: ६६१९१०७/६६२०५५९, E-mail: majdurdailybigyapan@gmail.com ★ मुद्रक: सिद्धिगणेश अफसेट प्रेस, चोर्चा